

ጣሃራ፣ ሶላትና የቀብር ስነ-ስርዓት

ብ ሼኸ፡መ-አመድ ቢን ሳልሕ ቢን ዑሰይሚን

ዑዳ ፕሪስ ሊሚትድ

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office for call and Guidance
to Communities at Al M'azar & Um Al-Hammam
Under the Supervision of the Ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel: 4826466 - Fax: 4827489 - P.O.Box: 31021 Riyadh: 11497 20

አድክ መሐመድ ብን ሲሊሕ አስቡሠደሚን

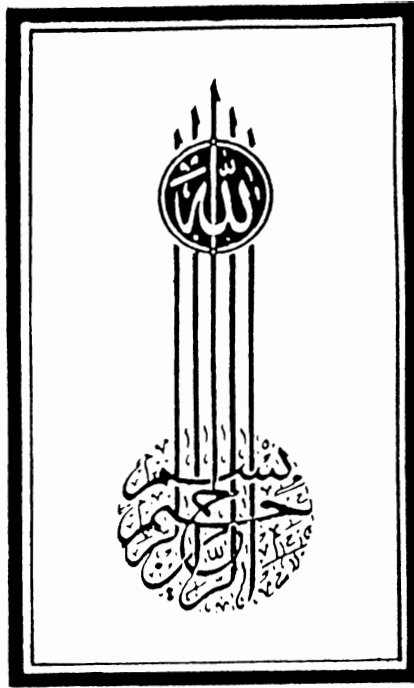
ጠሃራ ሶሳት

እና

የቀብር ሥነሥርዓት

አሳታሚ - ሁዳ ኘራስ ሲሚትድ
የመጀመሪያ አትም
1989

Copyright HUDA PRESS Ltd. 1417 A.H. /1996

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the copyright owner.

ምዕራፍ 1

ጠሃራ (ንጽሕና)

- * ውዳእ
- * የገላ ትጥበት
- * ተየሙም
- * ጫማ ላይ ማበስ (መስሐል-ኸፍፈይን)
- * የታመመ ሰው የጠሃራ (ንጽሕና) አፈጻጸምና አሰጋገድ

ውዱእ

ውዱእ እንደ ሽንት፣ ዓይነምድር፣ በዓይነምድር መውጫ በኩል ከሆድ የሚወጣ አየር፣ ጥልቅ እንቅልፍና የግመል ሥጋ¹ መብላት ያለ ትጥብቱን ግዴታ የሚያደርግ መለስተኛ ክስተት (አል-ሐደሥ አል-አስገር) ሲከሰት የሚፈጸም የግዴታ ጠሃራ ትጥቦት ነው።

☒ የውዱእን ትሩፋት አስመልክቶ የሚከተሉት ሐዲሦች ተላልፈዋል፡-
 ከዑመር (ረዐ) በተላለፈው ትረካ ነቢዩ (ሰዐወ) እንዲህ ብለዋል፡-

عن النبي ، ﷺ ، أنه
 قال : « ما منكم من أحدٍ يتوضأ فيسبغ الوضوء ، ثم
 يقول : أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له
 وأشهد أن محمداً عبده ورسوله ، اللهم اجعلني من
 التوابين واجعلني من المتطهرين ، إلا فتحت له أبواب
 الجنة الثمانية يدخل من أيها شاء . »

«ከናንት መካከል ውዱእ አድርጎ ውዱኡን ያሟላና ከዚያም (አሽሀዱ እን ላእላህ እልላልላህ ወሕደሁ ላ ሸሪከ ለሁ፣ ወአሽሀዱ አንን ሙሐመደን ዐብዱሁ ወረሱሉሁ አልሷሁም እጅዐልኒ ምንት-ተዉዋቢን፣ ወጅዐልኒ ምንል-ሙተጠ ሀሪን) [ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ እንደሌለና እሱ ብቸኛውና ሸሪክ የሌለው መሆኑን እመሰክራለሁ፣ ሙሐመድ አገልጋዩና መልእክተኛው መሆናቸውንም እመሰክራለሁ፣ አላህ ሆይ! (ከኃጢአታቸው ተጸጽተው) ወደ አንተ ከሚመለሱት አድርገኝ! በብዙ ከሚጥራሩት (ከሚጽዳዱትም) አድርገኝ!] ያለ ሰው ስምንቱ የጀንት መግቢያ በርች ተከፍተውለት በፈለገው (በር) ይገባል።»²

☒ ከዑሥማን (ረዐ) በተላለፈው ትረካ ደግሞ ነቢዩ (ሰዐወ) እንዲህ ብለዋል፡-

1 ይህ በሐንበሊ መገሠብ መሆኑን አንባቢ ሊያውቅ ይገባል-ተርጓሚው
 2 ሙስሊምና ትርምዚ ያጠናቀሩት

«من توضأ فأحسن الوضوء خرجت خطايا من جسده حتى تخرج من تحت أظفاره» رواه مسلم .

«ውዱእ እድርጉ ውዱኡን ያሳመረው ሰው ኃጢአተኛ ከጥርጭቅ ሥር እንኳ ሳይቀር ከአካላቱ ይወጣሉ።»¹

☒ ከዐሊይ ብን አቢ ጧሊብ በተላለፈው መሠረት ነቢዩ (ሰዐወ) እንዲህ ብለዋል:-

«إسباغ الوضوء على المكاره، وإعمال الإقدام إلى المساجد، وانتظار الصلاة بعد الصلاة يغسل الخطايا غسلاً» .

«(በብርድና በመሳሰሉት) እየከበደ ውዱእን አግልቶ መፈጸም፣ እገርችን ወደ መስጊዶች ግራመድና ከአንዱ ሶሳት በኋላ ሌላውን ለመስገድ መጠባበቅ ኃጢአተችን በግንባ ያጥባል።»

የውዱእ አደራረግ ሁኔታ

1. በአንደበት ሳይናገሩ ውዱእ ለማድረግ በልብ ቁርጠኛ ውሳኔ (ኒያ) ማድረግ፤ በምላስ ኒያን መናገር ያላስፈለገው ነቢዩ (ሰዐወ) በውዱአቸው፣ በሶላታቸውም ሆነ በማናቸውም የአምልኮተ-አላህ (ዕባዳ) ከንዋኔዎቻቸው ውስጥ ኒያ ሲያደርጉ በምላሳቸው ያልተናገሩ በመሆናቸውና አላህ(ሱወ) ልብ ያሰበውን ስለሚያውቅ ያሰቡትን ለርሱ መንገር አስፈላጊ ባለመሆኑ ነው።
2. ከዚያም በአላህ ስም በመጀመር «ብስምልላህ» ማለት፤
3. ከዚያም ሁለቱን መዳፎች ሦስት ጊዜ ማጠብ፤
4. ከዚያም ሦስት ጊዜ መገመገመጥና በአፍንጫ ውሃ ስቦ ማስወጣት፤
5. ከዚያም ፊትን በአግድም ከጆሮ እስከ ጆሮ ከላይ ጸጉር ከቆመበት ጀምሮ ወደታች ከአገጭ በታች ድረስ አዳርሶ ሦስት ጊዜ ማጠብ፤
6. ከዚያም እጆችን ከጣቶች ጫፍ እስከ ሁለቱ ክርኖች ድረስ በቀኙ ጀምሮ ግራውን በማስከተል ሦስት ጊዜ ማጠብ፤
7. ከዚያም እጆቹን አርጥቦ ከግንባሩ በላይ አንሥቶ ወደ ማጅራቱ ራሱ ላይ በማሳረፍና ከዚያም ወደ ፊት በመመለስ አንድ ጊዜ ራሱን ማበስ፤

1 በሙስሊም የተጠናቀረ

8. ከዚያም አመልካች ጣቶቹን በጀርዎቹ ቀዳዳዎች ውስጥ በማስገባትና በአውራ ጣቶቹ የጀርዎቹን የውጭኛ ክፍል አንድ ጊዜ ማበስ፤
9. ከዚያም ሁለት እግሮቹን ከጣቶች ጫፍ እስከ ሁለቱ ቁርጭምጭሚቶች ድረስ በቀኝ እግር ጀምሮ ግራውን በማስከተል ሦስት ጊዜ ማጠብ፤

የገላ ትጥቦት (ጉስል)

የገላ ትጥቦት (ጉስል):- እንደ ሩካቤ ሥጋ ግንኙነት (ጀናባህ) እና የወር አበባ (ሐይድ) መጥቶ መሄድ ያለ ገላን የመታጠብ ግዴታ የሚያስከትል አቢይ ክስተት (አል-ሐደሁል-አክበር) ሲከሰት የሚፈጸም ግዴታ (ዋጅብ) የሆነ ጥሃራ ነው።

የገላ ትጥቦት አፈጻጸም

1. ገላ ለመታጠብ በምላስ ሳይናገሩ በልብ ኒያ ማድረግ፤
2. ከዚያም በአላህ ስም በመጀመር «ብስምልላህ» ማለት፤
3. ከዚያም የተሟላ ውዳእ ማድረግ፤
4. ከዚያም በራሱ ላይ ማፍሰስና በደንብ ካረጠበው በኋላ ሦስት ጊዜ በራሱ ላይ ማፍሰስ፤
5. ከዚያም የተቀረውን የገላውን ክፍል ማጠብ፤

ተየሙም

ተየሙም:- ውሃ ያጣ ወይም ውሃ መጠቀም ለጉዳት የሚዳርገው ሰው በውዳእና በገላ ትጥቦት (ጉስል) ፈንታ በአፈር የሚደረግ ግዴታ (ዋጅብ) የሆነ ጥሃራ ነው።

የተየሙም አደራረግ

ተየሙም የሚያደርገው በውዳእ ይሁን ወይም በገላ ትጥበት (ጉስል) ምትክ የቱ እንደሆነ ለይቶ ኒያ ግድረገና መዳፎቹን በመራት ገጽ ወይም እንደ ግድግዳ ባለና ከመራት ጋር በተያያዘ ነገር ላይ በግላረፍ በመዳፎቹ ፊቱንና እጆቹን ግበስ ነው።

ጫማዎች ላይ ግበስ (አል-መስሐ ዐለል-ኹፍፈይን)

(ኹፍፍ) ወይም ጫግ ሲባል ግለት የተፈለገው ከቆዳና ከመሳሰሉት የተሠራ ሆኖ እግር የሚጠለቅበትና የሚሸፈንበት ሽፋን ግለት ነው። (ጀዋርብ) ወይም የግር ሹራቦች ሲባል ደግሞ ግለት የተፈለገው ከጥጥና ከመሳሰሉት ነገሮች ተሠርቶ እግር ላይ የሚለበስ ካልሲ ለግለት ነው።

ጫማዎችና ካልሲዎች ላይ ግበስን የሚመለከት ደንብና ግበስ ሕጋዊ ለመ ሆኑ ከቁርአንና ሱንና የተወሰደ ግስረጃ፡-

በጫማዎቹ ላይ ግበስ ከአላህ መልዕክተኛ (ሰዐወ) የተላለፈ ሱንና ሲሆን ጫግ ወይም የእግር ሹራብ የለበስ ሰው ውዳእ ሲያደርግ አውልቆ እግሩን ከመታጠብ የጫማዎቹን ወይም የእግር ሹራቦቹን የላይኛ ክፍል በእጅ አበስ አበስ ግድረገ የበለጠ ይሆናል። ለዚህ ግስረጃው የሙጊራ ብን ሹዕባህ ሐዲሥ ነው።

☐ ሙጊራ በተረኩት መሠረት ነቢዩ(ሰዐወ) ውዳእ እያደረጉ ወደ እግሮች ትጥበት ሲደርሱ ጫማዎቻቸውን ላወልቅላቸው ጎንበስ ስል፡-

«دعها فإني أدخلتها طاهرتين»

«ተዋቸው ጉዳሕ ሆነው (ከታጠቡኝ በኋላ) ነው ያስገባኋቸው» አሉና በእ ጃቸው የጫማዎቻቸውን የላይኛ ክፍል አበሱ ብለዋል።

በውዱእ ወቅት ሁለቱን እግሮች ከጫጫ አውጥቶ ከግጠብ ይልቅ ጫጫ ቼን ሳይፈቱ በእጅ ግብስ ሕጋዊነቱ በአላህ መጽሐፍ -በቁርአን- እና በአላህ መልዕክተኛ (ሰዐወ) ሱንና የጸና ነው።

የሕጋዊነቱ ግስረጃ ከቁርአን የሚከተለው የአላህ (ሱወ) ቃል ነው፡-

﴿يا أيها الذين آمنوا إذا قمتم إلى الصلاة فاغسلوا وجوهكم وأيديكم إلى المرافق وامسحوا برؤوسكم وأرجلكم إلى الكعبين﴾

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ወደ ሰላት በቆግችሁ (ለመቆም ባለባችሁ) ጊዜ፣ ፊቶቻችሁን፣ እጆቻችሁንም፣ እስከ ክርናች እጠቡ። ራሶቻችሁንም (በውሃ) እበሱ። እግሮቻችሁንም እስከ ቁርጭጭጫቶች (እጠቡ)።...»¹

በላይኛው አያህ ውስጥ በአግርኛ «..እግሮቻችሁንም» ተብሎ የተተረጎመው «وَأَرْجُلَكُمْ (ወአርጁለኩም) እና (ወአርጁልኩም) የሚሉና ከአላህ መልዕክተኛ (ሰዐወ) መተላለፋቸው የተረጋገጠ ሁለት ዓይነት (ቅራካሌ) (አነባብ) አለው። በአንደኛው አነባብ መሠረት እግሮቻችሁንም እጠቡ የሚል ትርጉም ይሰጣል። በሁለተኛው አነባብ ደግሞ «..ራሶቻችሁንም (በውሃ) እበሱ..» ከሚለው ጋር በመጣመር እግሮቻችሁንም በውሃ እበሱ የሚል ፍቺ ይሰጣል። ሁለቱ እግሮች በውዱእ ወቅት ሊታጠቡም በውሃ ሊታበሱም መቻላቸውን ያብራራው የነቢዩ (ሰዐወ) ሱንና ነው። ነቢዩ (ሰዐወ) እግሮቻቸው ከጫጫ ውጭ በሆኑ ጊዜ ውዱእ ካደረጉ ያጥቧቸው የነበረ ሲሆን ውዱእ ሲያደርጉ ጫጫ አድርገው ከሆነ ግን የጫጫቻቸውን የላይኛ ክፍል በእጅ ያብሱ ነበር።

የሐዲሥን ግስረጃ በተመለከተ በዚህ ረገድ ከአላህ መልዕክተኛ በስፋት የተዘገቡ ሐዲሦች ይገኛሉ። ኢግም አሕመድ (ረዐ) «ግብስን በተመለከተ ልቤ ውስጥ ምንም ጭንቀት የለም፤ ከአላህ መልዕክተኛ (ሰዐወ) እና ከሰሐባ የተላለፉ አርባ ሐዲሦች አሉና» ብለዋል። የ(መስሐል-ኹፍፈይን) ሐዲሥ (መተዋትር) ወይም በስፋት ከተዘገቡ ታዋቂ ሐዲሦች መካከል አንዱ መሆኑን አስመልክቶ ከተጻጠሩ ስንኞችም የሚከተሉትን እናገኛለን።

1 አል-ግላላ (5: 6)

በስፋት ከተዘገቡ ታዋቂ ሐዲዎች መካከል
(መን ከዘበ ዐለይያ..) የሚለውን አንድ በል
(መን በና ልላህ..) የሚል ሐዲሥ አስከትል
የሙእምናች ጌታቸውን ግዩት በወዲያኛው ሕይወት
የ(ሩእያህ) የ(ሸፋዓ) ሐውድንም የሚመለከት
የ(መስሐል-ሹፍፈይን) ሐዲሥም (ሙተዋትር)ነው በስፋት

ይህ ጫማ ላይ ግበስን አስመልክቶ ከቁርአንና ከነቢዩ (ሰዐወ) ሐዲሥ
የተወሰደ ግስረጃ ነው።

ጫማዎች ላይ ለግበስ መሟላት ያለባቸው ነጥቦች (ሹፈጥ)

በውዳእ ጊዜ እግሮችን ከጫማ ግውጣት ሳያስፈልግ በግጠብ ፈንታ
ጫማቹ ላይ ለግበስ አራት ነገሮች መሟላት አለባቸው:-

አንደኛው መመዘኛ- ጫማው የተደረገው ወይም የእግር ሹራቡ የተለበሰው
ከ (ጠሃራ) በኋላ መሆን፤ ለዚህ ግስረጃው:-

«دعها فإنني أدخلتها طاهرتين».

«ተዋቸው! ንጹሕ ሆነው (ከታጠብኳቸው በኋላ) ነው ያስገባኋቸው» በማለት
ነቢዩ (ሰዐወ) ለሙጊራ የተናገሩት ሐዲሥ ነው።

ሁለተኛው መመዘኛ- የሁለቱ ጫማዎች ወይም የእግር ሹራቦች ንጹሕ
(ጣህር) መሆን፤ ንጽሕና የሌላቸው ነጃሳ ከሆኑ ግን በላያቸው ላይ ግበሱ
አይፈቀድም። ለዚህ ግስረጃው የአላህ መልዕክተኛ (ሰዐወ) አንድ ጊዜ
ሰሐባቸውን በመምራት ሶላት ሲሰግዱ በሶላቱ መሐል ጫማቸውን በግ
ውለቅ ጫማዎቹ ቆሻሻ ወይም ጉድፍ ነገር እንዳለባቸው መልእኩ ጅብ
ሪል የነገራቸው መሆኑን መናገራቸው ነው። ይህም ቆሻሻ ወይም ነጃሳ
ባለበት ነገር መስገድ የማይፈቀድ መሆኑን ያመለክታል። ቆሻሻው በውሃ
ከታበሰ አባሹ በቆሻሻው ስለሚበከል ንጹሕ የመሆን ብቃት የለውም።

ሶስተኛው መመዘኛ- ጫማዎቹ ወይም የእግር ሹራቦቹ የሚታበሱት ገላን
የመታጠብ ግዴታ ከሚያስከትሉ ከግብረ ሥጋ ግንኙት በኋላ እንደሚፈጸ

መው የ(ጀናባ) ትጥበት ባሉ አቢይ ክስተት (ሐደሁል-አክበር) ሳይሆን የውዱእ ግዴታን በሚያስከትለው መለስተኛ የትጥበት ክስተት (በውዱእ) ጊዜ ብቻ መሆኑ አንዱ መመዘኛ ነው።

አራተኛው መመዘኛ-ግበሱ የሚያገለግለው በሽሪዓው ተወስኖ ለተደነገገ የጊዜ ገደብ ብቻ መሆን አበለት። ይህም ለነዋሪ ሰው አንድ ቀንና ሌሊት ሲሆን በእንግድነት ላይ ለሚገኝ መንገደኛ (መሳፈር) ግን ሦስት ቀናት ከነሌሊቶቻቸው ነው። ይኸውም ዐሊይ እብን አቢ ጧሊብ (ረዕ):-

النبي، ﷺ، للمقيم يوماً وليلة وللمسافر ثلاثة أيام
ولياليهن، يعني في المسح على الخفين أخرجه مسلم.

«ነቢዩ (ሰዐወ) ለነዋሪ ሰው አንድ ቀንና ሌሊት፣ ለመንገደኛ ደግሞ ሦስት ቀናት ከነሌሊቶቻቸው አድርገዋል። ግለትም በሁለት ሜግዎች ላይ ግበስን በተመለከተ»¹

ዐ ለ በግለት በተላለፈው መሠረት ነው። ይህ ጊዜ አንድ ሰው ከተገኘ ትጥበት በኋላ ሜግዎቹን ካደረገ በኋላ አንስቶ ለነዋሪ ሃያ አራት ሰዓት ሲሆን ለመንገደኛ ደግሞ ሰባ ሁለት ሰዓት ነው። አንድ ሰው ግክሰኞ ዕለት ለፈጅር ሶላት አስፈላ ጊውን ትጥበት አግልቶ ንጽሕናው (ጠሃራው) ሳይፈርስ እስከ ግታ ድረስ ቆይቶ ዕጃ ሶላት ሰግዶ ቢተኛና ከዚያ በኋላ ለሱብሕ ሶላት በአሥራ አንድ ሰዓት ተነስቶ ሜግዎቹ ላይ ቢያብስ ጊዜው የሚጀምረው ከረቡዕ ጧት አሥራ አንድ ሰዓት ሆኖ እስከ ሐሙስ ጧት አሥራ አንድ ሰዓት ድረስ ይዘልቃል። ሐሙስ ከአሥራ አንድ ሰዓት በፊት ሜግዎቹ ላይ ያበሰ ቢሆን የሐሙስ ግለዳ የሱብሕ ሶላት በዚሁ ሊሰገድ ይቻለዋል። በተጨማሪም ውዱእ እስካልፈረሰ ድረስ የተወሰነው የጊዜ ገደብ ቢያበቃ እንኳ ያሻውን ያህል መስገድ ይችላል። ይህም ሚዛን በደፋው የዕውቀት ባለቤቶች አቋም መሠረት ነው። የአላህ መልዕክተኛ (ሰዐወ) ለይተው የወሰኑት በሜግዎቹ ላይ የታበሰው የሚያገለግልበትን የጊዜ ገደብ እንጂ የጠሃራውን የጊዜ ገደብ አይደለም። ስለዚህም የተወሰነው የጊዜ ገደብ ካበቃ በኋላ ሌላ ግበስ አይኖርም። ግን

1 ሙሰሊም ያጠናቀሩት

ጠሃራውን ካላፈረሰው ጠሃራው እንደጸና ይቆያል። ይህ ጠሃራ በሽሪዓው ማስረጃ መሠረት የጸና ስለሆነና በሽሪዓዊ ማስረጃ የጸና ነገር ያለ ሌላ ሽሪዓዊ ማስረጃ (ደሊል) ሊሻር አይችልም። የ(መስሎ) የአገልግሎት ጊዜ በመሙላቱ ውዱኑ ይፈርሳል የሚል ማስረጃ (ደሊል) ደግሞ የለም። ከዚህም በላይ በመርሑ መሠረት የነበረን ነገር የሚያስወግደው ነገር መኖሩ ካልተገለጸ በስተቀር እንደነበረ ይቆያል። እነኚህ ለ(መስሎ-ኹፍፈይን) መሟላት ያለባቸው መሥፈርት (ሹሩጥ) ሲሆኑ አንዳንድ የዕውቀት ባለቤቶች የጠቀሷቸው ሌሎች ሽርጦችም ይገኛሉ፤ አንዳንዶቻቸው ግን መጬን የሚኖርባቸው ናቸው።

የታመመ ሰው አስተጣጠብ

1. የታመመ ሰው ውዳጌ በማድረግ ከመለስተኛው የርክሰት ክስተት መጽዳትና ገላውንም በመታጠብ ከአቢይ የርክሰት ክስተት መጽዳት ይኖርበታል።
2. በመድከሙ ወይም በሽታው ይባባስብኛል ወይም የመዳኛውን ጊዜ ያራዝም ብኛል ብሎ በመስጋት በውሃ መታጠብ ካልቻለ ግን ተየሙም ያደርጋል።
3. የተየሙም አደራረጉም በሁለት እጆች ንጹሕ የመሬት ገጽ አንድ ጊዜ በመምታት (በማሳረፍ) በሁለት እጆቹ ፊቱን ሙሉ በሙሉ ማበስና ከዚያም ሁለቱን እጆቹን አንዱ በሌላ እርስበርሳቸው ማበስ ነው።
4. ለራሱ ጠሃራ ማድረግ ካቃተው ሌላ ሰው ውዳጌ ወይም ተየሙም ያደርግለታል።
5. ጠሃራ ሊደረግለት በሚገባ አንድ አካሉ ላይ ቁስል ቢኖር በውሃ ያጥባል። በውሃ ማጠቡ የሚያሳምመው ከሆነ እጁን በውሃ አርሶ ላዩ-ላይ በማሳለፍ አበስ አበስ ያደርጋል። ማበሱም የሚያሳምመው ከሆነ ለዚያ አካል ፈንታ ተየሙም ያደርጋል።

ከአካላቱ በአንዱ ላይ ስብራት ደርሶ በጨርቅ ወይም በጀሶ የታሰረ ከሆነ በዚያ አካል ላይ በማጠብ ፈንታ በውኃ ያብሰዋል፤ ተየሙም ማድረግ አያስፈልግም ማበስ ማጠቡን ይተካልና።

7. በግድግዳ ላይ ወይም በሌላ ንጹሕ ሆኖ አቧራ ባለው ነገር ላይ ተየሙም ግድረግ ይፈቀዳል። ግድግዳው ቀለም በመሳሰለና አፈር ባለሆነ ነገር የተለሰነ ከሆነ ግን አፈር እስከሌለው ድረስ ተየሙም አይደረግበትም።
8. መሬት ገጽ ላይ ወይም ግድግዳ ላይ ወይም ሌላ አፈር ባለው ነገር ላይ ተየሙም ግድረግ ካልተመቸ አፈር በእቃ ወይም በመሐረም ተደርጎ ከዚያ ተየሙም ቢደረግበት ምንም የለበትም።
9. ለአንድ ሰላት ተየሙም አድርጎ ተየሙሙ ሳይፈርስ የሌላ ሰላት ወቅት ቢደርስ በዚያ በመጀመሪያው ተየሙም ይሰግዳል። ተየሙሙን የሚያፈርስ ነገር ስላልተከሰተና ጠሃራው እንደነበረ ስላለ ለሰላቱ ዳግም ተየሙም አያደርግም። ከወሲባዊ ተራክቦ በኋላ ለጀናባ ተየሙም አድርጎ ከሆነ ገላን የመታጠብ ግዴታ የሚያስከትል ሌላ የጀናባ ትጥበት ግዴታ ካልተከሰተ ሌላ ተየሙም እንደገና አያደርግም። ይሁን እንጂ በዚህ ጊዜ ውስጥ የመለ ስተኛ ትጥበት (የውዱእ) ግዴታ የሚያስከትል ሁኔታ ከተከሰተ ግን ተየሙም ያደርጋል።
10. የታመመ ሰው ገላውን ከርክሰቶች ማጽዳት ያለበት ሲሆን መታጠብ ካልቻለ ግን ባለበት ሁኔታ ይሰግዳል፤ ሰላቱን በዳነ ጊዜ መድገም አይፈለግበትም።
11. የታመመ ሰው መስገድ ያለበት ንጹሕ (ጣሂር) በሆነ ልብስ ነው። ልብሶቹ በርክሰት ከተበከሉ ግጥብ ወይም ሌላ ንጹሕ ልብስ መቀየር አለበት። ካልተመቸው ግን ባለበት ሁኔታ ይሰግዳል። ሰላቱን በዳነ ጊዜ መድገም አይፈለግበትም።
12. በሽተኛው ንጹሕ በሆነ ሥፍራ ላይ መስገድ ያለበት ሲሆን መስገጃው ከተበከለ ግን ግጥብ ወይም ንጹሕ በሆነ ሌላ መስገጃ መለወጥ ወይም ንጹሕ የሆነ ነገር በላዩ-ላይ ግንጠፍ ይኖርበታል። ካልተመቸው ግን ባለበት ሁኔታ ይሰግዳል። ሰላቱም ብቁ ሆኖ ስለሚቆጠር መድገም አይፈለግበትም።
13. የታመመ ሰው መታጠብ ወይም ተየሙም ግድረግ ስለ አቃተው ሰላትን ከጊዜው ግዘገዩት አይፈቀድለትም። የተቻለውን ያህል ጠሃራ ያደርግና በገላው በልብሱ ወይም በመስገጃው ላይ ግስወገድ የሚያቅተው ርክሰት (ነጃሳ) ቢኖር እንኳ ሰላቱን በወቅቱ ይሰግዳል። አላህ (ሱው) እንዲህ ብሏል፡-

﴿فاتقوا الله ما استطعتم﴾

«አላህንም የቻላችሁትን ያክል ፍሩት!...»¹

14. አንድ ሰው ሽንቱ በማያቋርጥ ሁኔታ የሚፈስ ሆኖ ከተቸገረ ለሶላት ውዱእ የሚያደርገው የሶላቱ ጊዜ ከገባ በኋላ መሆን አለበት። የግዴታው ሶላት ወቅት ሲደርስ መሸኛውን ይታጠብና ልብሰና ገላው እንዳይበከል ብልቱን በንጹሕ ነገር ይጠቀልልና ውዱእ አድርጎ ይሰግዳል። ለሁሉም የግዴታ ሶላቶች ይህንኑ ይከተላል። አስቸጋሪ ሆኖ ከከበደው ዙህርና ዐስር አንድ ላይ ወይም መግራብና ዕሻን አንድ ላይ አጣምሮ (ጀምሶ አድርጎ) መስገድ ይፈቀድለታል። ግዴታ ላልሆኑ ተጨማሪ (ነፍል) ሶላቶች ግን ወቅቱ የፈርድ (ግዴታ) ሶላት ወቅት ካልሆነ በተመሳሳይ ሁኔታ ውዱእ ያደርግና ይሰግዳቸዋል። ወቅቱ የፈርድ ሶላት ከሆነ ግን ለፈርድ ሶላቱ ያደረገው ውዱእ በቂው ሆኖ በዚያው ይሰግዳቸዋል።

የታመመ ሰው እንዴት እንደሚሰግድ

1. የታመመ ሰው የግዴታ ሶላትን በግድግዳ ላይ ተደግፎ ወይም አስፈላጊ ከሆነ በትር ተመርኩዞም ቢሆን ቁሞ መስገድ አለበት።
2. መቆም ያቃተው ከሆነ ግን ተቀምጦ ይሰግዳል። በሚቆምበትና ሩኩዕ በሚያደርግበት ቦታ ላይ እግሮቹ ላይ ቁጥጥ ብሎ መቀመጥ ይመረጣል።
3. ተቀምጦ መስገድ የማይችል ከሆነ ፊቱን ወደ ችብላ በማድረግ በጉኑ እንደ ተኛ ይሰግዳል። በቀኝ ጉኑ ላይ መሆኑ ይመረጣል። ፊቱን ወደ ችብላ መመለስ ካልተመቻቸውም ባለበት ሆኖ ይሰግዳል። ሶላቱም ትክክለኛ ሆኖ ስለሚቆጠር መድገም አያስፈልገውም።
4. በጉኑ ተኝቶ መስገድ ካቃተው በጀርባው እንደተኛ እግሮቹን ወደ ችብላ በመመለስ ይሰግዳል። ወደ ችብላ አቅጣጫ ለማየት ራሱን ትንሽ ቀና ግድረግ በላጭ ነው። ካልቻለ ግን እግሮቹ ወደ ችብላ ይሆኑና ባለበት ሁኔታ ይሰግዳል። በዚህ ሁኔታ የሰገደው ሶላት በቂ ሆኖ ስለሚቆጠር መድገም አያስፈልገውም።

1 አል-ተጋቡን (64):16

5. በሽተኛው በሰላቱ ውስጥ ሩኩቦ እና ሱጁድ ግድረግ ያለበት ሲሆን ካልቻለ ግን በራሱ ምልክት ያደርጋል። ለሱጁድ ራሱን ከሩኩቦ ይበልጥ ዝቅ ያደርጋል። ሩኩቦ ግድረግ ችሎ ሱጁድ ካቃተው ለሱጁድ በራሱ ምልክት ያደርጋል። ሱጁድ እንጂ ሩኩቦ ግድረግ የሚያቅተው ከሆነ በሩኩቦ ጊዜ ራሱን በግዝቅዘቅ ምልክት ይጠቀማል።
6. በሩኩቦና በሱጁድ በራስ ምልክት መስጠት ካቃተው በዐይኖቹ ምልክት በመስጠት ለሩኩቦ በመጠኑ ዓይኖቹን ይጨፍናቸዋል፤ ለሱጁድ ደግሞ ይበልጥ ይጨፍናቸዋል። አንዳንድ በሽተኞች እንደሚያደርጉት ዓይነት በጣቶች ምልክት መስጠቱ ግን ትክክለኛ አይደለም። ከክታብና ከሱንናም ሆነ ከዓሊሞች ቃል መሠረት አላገኘሁለትም።
7. በራስ ግመልክት ወይም በዓይን ግመልክት ያልቻለ ከሆነ በልቡ (በሃሳቡ) ይሰግድና በልቡ ተክቢራ አድርጎ ምንባቡን፣ ሩኩቡን፣ ሱጁዱን፣ መቆምና መቀመጡንም በልቡ ያስባል። እያንዳንዱ ሰው የልቡን ቁርጠኛ ሃሳብ ውጤት ያገኛልና።
8. በሽተኛው እያንዳንዱን ሶላት በወቅቱ መስገድና ግድረግ ከሚገባው ውስጥ መፈጸም የቻለውን ሁሉ መፈጸም አለበት። እያንዳንዱን ሶላት በወቅቱ መስገድ ካቃተው ዙህርና ዐስርን መግራብና ዕሻን በአንደኛቸው ጊዜ በጥምረት (ጀምቦ) መስገድ ይችላል። ይህም ዐስርን በዙህር ወቅት፣ ዕሻን በመግራብ ጊዜ አስቀድሞ በመስገድ ነው። ወይም ደግሞ ዙህርን ወደ ዐስር፣ መግራብንም ወደ ዕሻ እንደሚገባቸው ሁለቱን አመቺ በሚሆንለት ጊዜ አጣምሮ መስገድ ነው። የሱብሕ ሶላት ግን ከበፊቱ ባለውም ሆነ ከኋላው ከሚመጣው ሌላ ሶላት ጋር በጥምረት አይሰገድም።
9. በሽተኛው ከአገሩ ወጥቶ በእንግድነት የሚታከም ከሆነ ባለ አራት ረከዓ ሶላቶችን በግላጠር (በቐስር) ዙህር ዐስርና ዕሻ ሶላቶችን ሁለት ሁለት ብቻ ይሰግዳል። ይህም የመቆያው ጊዜ አጠረም ረዘመ ወደ አገሩ እስከሚመለስበት ጊዜ ድረስ ነው።

ምዕራፍ 2

ሶላት

- * ትሩፋቱና አስፈላጊነቱ
- * አፈጻጸሙ
- * የመርላት ሱጁድ (ሱጁድ አስሰህዉ)
- * የቁርኣን ምንባብ ሱጁድ (ሱጁድ አት-ቴላዎሀ)
- * ሶላት የማይሰግድን ሰው የሚመለከት ሕግ
- * ንስሐ (ተውባህ)

ሶላት:- ከእስላም ግዕዝናት ውስጥ አንዱ ግዕዝን ሲሆን ከቃለ ተውሒድ (ከሁለቱ ቃለ ምስክርነት) በኋላ በጣም ጥብቁ የእስላም ግዕዝን ነው።

ሶላት:- አላህንና አገልጋይ ባሪያውን የሚስተላስር መገናኛ ነው።

☒ ነቢዩ (ሰዐወ) እንዲህ ብለዋል:-

إن أحدكم إذا صلى يناجي ربه

«አንዳችሁ በሚሰግድበት ጊዜ ወደ ጌታው ነው የሚያሾከኸው»¹

● አላህ (ሰዐወ)፣ ነቢዩ (ሰዐወ) ባስተላለፉት ሐዲሥ አል-ቼድሲ ውስጥ እንዲህ ብሏል:-

الحديث القدسي: قسمت الصلاة بيني وبين عبدي نصفين، ولعبدي ما سأل، فإذا قال العبد: الحمد لله رب العالمين قال الله تعالى: حمدني عبدي. وإذا قال: الرحمن الرحيم قال الله تعالى: أثنى عليَّ عبدي، وإذا قال: مالك يوم الدين قال: مجَّدني عبدي، فإذا قال: إياك نعبد وإياك نستعين قال: هذا بيني وبين عبدي ولعبدي ما سأل، فإذا قال: اهدنا الصراط المستقيم صراط الذين أنعمت عليهم غير المغضوب عليهم ولا الضالين قال: هذا لعبدي ولعبدي ما سأل

«ሶላትን በኔና በአገልጋዩ መካከል ሁለት በታ ከፍያለሁ፣ አገልጋዩም የጠየቀውን ያገኛል» አገልጋዩ:- (አል-ሐምዱ ሊልላህ ረብብል-ዓለሚን) (ምሥጋና የዓለ ግት ሁሉ ጌታ ለሆነው ለአላህ ይሁን) ባለ ጊዜ፣ አላህ (ሰዐወ) (ባሪያዩ አመስገንኛ) ይላል። (አር-ረሕማን-ረሒም) ሲልም (ባሪያዩ አወደሰኛ) ይላል። (ግሊክ

1 ቡቫሪ የዘገቡት

የውድድን) (የፍርድ ቤቅ ላይ ለሆነው) ሲልም (ባሪያዬ ኃያልነቴን አወላ) ይላል። (እይያክ ነዕቡዱ ወእይያክ ነስተዒን) (አንተን ብቻ እንገገሃለን! አንተንም ብቻ እርዳታ እንለምናለን) ባለ ጊዜም (ይኸ በኔና በባሪያዬ መካከል ሲሆን ለባሪያዬ የጠየቀው አለለት) ይላል። (አህድነሱ-ሲራጠል-ሙስተጂም ሲራጠል ለዚህ አንድምተ ዐለይህም ንይራል-ሙገዱብ ዐለይህም ወለድዲል-ሊን) (ቀጥተኛውን መንገድ ምራጥ። የነዚያን በነሱ ላይ በጉ የዋልካላቸውን፣ በነርሱ ላይ ያልተቆጣሀባቸውንና ያልተላላቱትንም ሰዎች መንገድ ምራጥ) ሲልም (ይህ የባሪያዬ ነው፣ ለባሪያዬም የጠየቀውን እሰጠዋለሁ) ይላል።¹

ሶላት :- የዕባዳ (አምልኮተ-አላህ) ዓይነቶች በሁሉም መልካቸው ያለቡት የአትክልት ሥፍራ ነው። ሶላት የሚጀመርበት ተክቢራ (አሷሁ አክበር) እና ሰጋጁ የአላህን ቃል የሚያነበንብበት ቀጥ ብሎ መቆም (ቕያም)፣ የፈጣሪ ጌታ ስም የሚያከብርበትና የሚያወድስበት ሩኩዕ፣ የአላህ ወሰን የለሽ ምሥጋና የሚያጥለቀልቀው ከሩኩዕ ተመልሶ ቀና ማለት (እዕትዳል) ፣ የአላህን ኃያልነትና ልዕልና በማጥራት በጸሎት የሚማጸንበት ሱጁድ፣ ለዱዓእና ለ(ተሸሁድ) መቀመጥና በሠላምታ ሶላቱን ማጠቃለል፣...እነኚህ ሁሉ የዕባዳ ዓይነቶች የተካተቱበት የዕባዳ መድረክ ነው።

ሶላት:- አላላቢ ጉዳዮች ሲያጋጥሙ አጋዥ፣ ከከፋና ከመጥፎ ነገሮች ከልካይ ነው።

● አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል:-

قال الله تعالى : ﴿واستعينوا بالصبر والصلاة﴾ . وقال تعالى : ﴿اتل ما أوحى إليك من الكتاب وأقم الصلاة إن الصلاة تنهى عن الفحشاء والمنكر﴾ .

«በመታገሥና በሶላትም ተረዱ!...»²

«ከመጽሐፉ ወደ አንተ የተወረደውን አንብብ! ሶላትንም ደንቡን ጠብቀህ ስንድ!

ሶላት ከመጥፎና ከሚጠላ ነገር ሁሉ ትከለክላለችና!...»³

1 ሙስሊም የዘገቡት
2 አል-በቀራህ (2):45
3 አል-ዐንከቡት (29):45

ሶላት:- ልቦቻቸው ውስጥ የሚፈነጥቅና በትንሣኤው ቀን ወደ ጌታቸው በሚሰበሰቡበት የፍርድ ቀን የሚበራላቸው ብርሃን ነው።

፳ ነቢዩ (ሰዐወ) እንዲህ ብለዋል:-

النبي، ﷺ : الصلاة نور⁽¹⁾ وقال: مَنْ حافظ عليها كانت له نوراً وبرهاناً ونجاة يوم القيامة⁽²⁾.

«ሶላት ብርሃን ነው»¹

«እዘውትሮ ለሰገደው ሰው በትንሣኤ ቀን ብርሃን፣ ግሰረጃና መድሀን ይሆንለታል»²

ሶላት:- የምእመናን ልባዊ ደስታቸውና የዐይናቸው ማረፊያ ነው።

፳ ነቢዩ (ሰዐወ) እንዲህ ብለዋል:-

«جعلت قرة عيني في الصلاة»

«የዓይኔን ማረፊያ ሶላት አደረግሁ»³

ሶላት:- የኃጢአቶች ማበሻና የጥፋት ማካካሻ ነው።

፳ ነቢዩ(ሰዐወ) እንዲህ ብለዋል:-

النبي، ﷺ : «أرايتم لو أن نهراً بباب أحدكم يغتسل فيه كل يوم خمس مرات هل يبقى من درنه (وسخه) شيء؟ قالوا لا يبقى من درنه شيء، قال فكذاك مثل الصلوات الخمس يمحوا الله بهن الخطايا»

1 ሙስሊም የዘገቡት

2 አሕመድ፣ እብን ሕባን እና ጠበራኒ የዘገቡት

3 አሕመድና ነሳኢ የዘገቡት

«አንደኛችሁ ከደጃፋ ወንዝ (ጅረት) ቢኖርና በቀን አምስት ጊዜ ቢታጠብቡት አንዳች እድፍ ይቀርብታልን ንገሩኝ ? ... (የለም ምንም እድፍ አይቀርብም) አሉ። ይህ እንግዲህ አላህ ጋጠአቶችን የሚያብሰባቸው የአምስቱ ሶላቶች ተምሳሌት ነው።»¹

وقال، ﷺ: «الصلوات الخمس والجمعة إلى الجمعة كفارة لما بينهن ما لم تغش الكبائر»

«አምስቱ ሶላቶችና ከጁሙና እስከ ጁሙና፣ ከባዳዎቹ ጋጠአቶች (ከባላር) ካልተፈጸመ በመካከላቸው ለሚከሰቱ መለስተኛ ጥፋቶች ግበኛ ናቸው።»²

صلاة الجماعة أفضل من صلاة الفذ بسبع وعشرين درجة،

«በሕብረት የሚሰገድ (የጀግን) ሶላት በነጠላ ከሚሰገደው በሃያ ሰባት ደረጃ ይበልጣል።»³

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ غَدًا
 مُسَلِّمًا فَلْيَحَافِظْ عَلَى هَؤُلَاءِ الصَّلَوَاتِ حَيْثُ يَنَادِي بِهِنَ
 فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى شَرَعَ لِنَبِيِّكُمْ سُنْنَ الْهُدَى وَإِنَّهُنَّ مِنْ سُنَنِ
 الْهُدَى، وَلَوْ أَنْكُمْ صَلَّيْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ كَمَا يَصَلِّي هَذَا
 الْمُتَخَلْفُ فِي بَيْتِهِ لَتَرَكْتُمْ سُنَّةَ نَبِيِّكُمْ، وَلَوْ تَرَكْتُمْ سُنَّةَ
 نَبِيِّكُمْ لَضَلَلْتُمْ، وَمَا مِنْ رَجُلٍ يَتَطَهَّرُ فَيُحَسِّنُ الطَّهْوَرَ ثُمَّ
 يِعْمَدُ إِلَى مَسْجِدٍ مِنْ هَذِهِ الْمَسَاجِدِ إِلَّا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ
 خَطْوَةٍ يَخْطُوهَا حَسَنَةً، وَيَرْفَعُهُ بِهَا دَرَجَةً وَيَحْطُ عَنْهَا
 سَيِّئَةً، وَلَقَدْ رَأَيْتُنَا وَمَا يَتَخَلَّفُ عَنْهَا إِلَّا مُنَافِقٌ مَعْلُومٌ
 النِّفَاقِ، وَلَقَدْ كَانَ الرَّجُلُ يُؤْتَى بِهِ بِيَادِي بَيْنَ الرَّجْلَيْنِ
 حَتَّى يَقَامَ فِي الصَّفِّ

1 ቡ-ኸሪና ሙስሊም የዘገቡት

2 ሙስሊም የዘገቡት

3 ቡ-ኸሪና ሙስሊም የዘገቡት

«ነገ አላህን ሙስሊም ሆኖ መገናኘት የሚወድ ሰው ጥሪ (አላን) በሚደረግበት የሕብረት ሶላት መስገጃ ሥፍራ በመገኘት እነዚህን ሶላቶች አዘውትሮ በትጋት ይሰገድ። አላህ (ሱወ) ለነቢያችሁ የመመሪያ መገንገዶች (ሱኑላ-ሁዳ) የደነገላቸው ሲሆን እነዚህ ሶላቶች ከነዚህ አንዱ ናቸው። እቤቱ ተርቶ ብቻውን እንደሚሰገደው ሰው እቤቶቻችሁ ከሰገዳችሁ የነቢያችሁን ሱንና(ሬለግ) ትተዋላችሁ። የነቢያችሁን ሱንና ከተዋችሁ ደግሞ በርግጥ ትላላታላችሁ። ተጣጥቦና ውዳኤን አግልቶ ከሙስሊዶች ወደ አንደኛቸው የመጣ ሰው በሚረመደው እያንዳንዱ እርዎጃ አላህ ምንዳ ይጽፍለታል፤ ደረጃውን ከፍ ያደርግለታል፤ ኃጢአቱን ይሰርዝለታል። ከጀግን ሶላት፤ አስመላይ መናፍቅነቱ በግልጽ ከታወቀበት ሰው በስተቀር ማንም አይቀርም ብለን እናስብ ነበር። አንድ ሰው ታዋ ቢሆን እንኳ በሁለት ሰዎች መካከል ተደግሮ ወዲህና ወዲያ እያጋደለ ተይዞ መጥቶ ሶላት ሶፍ (ሬድፍ) እንዲቆም ይደረግ ነበር።»¹ ብለዋል- እብን መስዑድ(ሬዐ)።

በሶላት ውስጥ ሃሳብን በርሱ ላይ ብቻ በማሰባሰብ መመስገጥ (ኹቹዕ) ማዘውተር ጀነት ለመግባት መረግመጃ ከሚሆኑ ምክንያቶች አንዱ ነው።

● አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል:-

قال الله تعالى : قد أفلح المؤمنون . الذين هم في صلاتهم خاشعون . والذين هم عن اللغو معرضون . والذين هم للزكاة فاعلون . والذين هم لفروجهم حافظون إلا على أزواجهم أو ما ملكت أيانهم فإنهم غير ملومين . فمن ابتغى وراء ذلك فأولئك هم العادون . والذين هم لأماناتهم وعهدهم راعون . والذين هم على صلواتهم يحافظون . أولئك هم الوارثون الذين يرثون الفردوس هم فيها خالدون .

1 ሙስሊም የዘገቡት

«ምእመናን ፍላጎታቸውን ሁሉ በእርግጥ አገኙ፤ (ዳኑ)። እነዚያ እነሱ በሰገደ ታቸው ውስጥ፤ (አላህን) ፈሪዎች፤ እነዚያም እነሱ ከውድቅ ንግግር ራቂዎች፤ እነዚያም እነሱ ዘካን ሰጧዎች፤ እነዚያም እነሱ ብልቶቻቸውን ጠባቂዎች፤ የኾኑት (አገኙ)። በሚሰቱቻቸው፤ ወይም እጆቻቸው በያዟቸው (ባሪያዎች) ላይ ሲቀር፤ እነሱ (በነዚህ) የማይወቀሱ ናቸውና። ከዚህም ወዲያ የፈለጉ ሰዎች፤ እነዚያ እነሱ ወሰን አላፈዎች ናቸው። እነዚያም፤ እነሱ ለአደራዎቻቸውና ለቃል ኪዳናቸው ጠባቂዎች፤ እነዚያም እነሱ በሰገደቶቻቸው ላይ የሚጠባበቁ፤ የኾኑት (አገኙ)፤ እነዚያ ወራሾቹ እነርሱ ናቸው፤ እነዚያ ፈርደውስን (ላዕላይ ገነትን) የሚወርሱ ናቸው፤ እነሱ በርሷ ውስጥ ዘውታሪዎች ናቸው።»¹

ሶላት ውስጥ ልቦናን ለአላህ (ሱወ) ፍጹም በማድረግ በነቢዩ ሱንና ውስጥ በተመለከተው መሠረት መስገድ ሶላቱ አላህ ዘንድ ተቀባይነት እንዲኖረው ለማድረግ ሁለቱ መሠረታዊ መሥፈርት ናቸው።

☒ ነቢዩ (ሰወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«إنما الأعمال بالنيات وإنما لكل امرئ ما نوى»

«ሥራዎች በልባዊ ውሳኔዎች (ንይያህ) ላይ የተመረከቱ ናቸው። እያንዳንዱ ሰው የልቡን (የንይያውን) ያገኛል።»²

«صلوا كما رأيتموني أصلي»

«እኔ ሰሰገድ ባያችሁኝ መሠረት ሰገዱ»³

ሶላት አንደበታዊና አካላዊ ክፍሎች ያሉት፤ በተክቢራ (አሷሁ አክበር) ተጀምሮ በተሰሊም (አስሰላሙ ዐለይኩም) የሚጠቃለል ዕባዳ (አምልኮተ-አላህ) ነው።

1 አል-ሙእምኑን (23): 1-11
 2 ቡኻሪና ሙሰሊም የዘገቡት
 3 ቡኻሪ የዘገቡት

አንድ ሰው መስገድ ሲፈልግ የውዳእ ግዴታ የሚያስከትል መለስተኛ ርክ ስት ካለበት ውዳእ ግድረግ ወይም ገላን የመታጠብ ግዴታ የሚያስከትል አቢይ ርክሰት ካለበት ገላውን መታጠብ አለበት። ውሃ ካላገኘ ወይም በውኃ መታጠቡ ጉዳት የሚያስከትልበት ከሆነ ተየሙም ያደርጋል። ገላውን ልብሱንና የመስገጃ ሥፍራውን ከቆሻሻ ማጽዳት አለበት።

የሶላት አሰጋገድ ሁኔታ

1. ያለ መዛነፍና ያለመዞር ሰውነቱን ሙሉ በሙሉ ወደ ችብላ ማዞር፤
2. ከዚያ መስገድ የሚፈልገውን ሶላት በምላሱ ሳይናገር በልቡ በማሰብ ቁርጠኛ የመስገድ ውሳኔ (ንይያህ) ግድረግ፤
3. የሶላት መግቢያ ተክቢራ (ተክቢራቱል-አሕራም) በግድረግ (አሷሁ አክበር) ማለትና በዚህ ጊዜ ሁለት እጆቹን በትከሻዎቹ ትይዩ ወደላይ ማንሳት፤
4. ከዚያም የቀኝ መዳፉን በግራ መዳፉ የውጭ ጀርባ ላይ በግድረግ ደረቱ ላይ መያዝ፤
5. ከዚያም የሚከተለውን የመክፈቻ ጸሎት ማለት:-

«سبحانك اللهم وبحمدك، وتبارك اسمك، وتعالى جدك، ولا إله غيرك».

«ሱብሐንክ አሷሁምመ ወቢሐምድክ ወተባረክ እስሙክ ወተዓላ ጀድዱክ ወላእላህ ንይሩክ»

ትርጉሙ :- «አሷህ ሆይ! ጥራትና ምሥጋና ይገባህ፤ ስምህ ቅዱስ ነው። ገርግህና ኃያልነትህ ላቀ፤ ካንተ በስተቀርም ሌላ አምላክ የለም» ማለት ነው።

«اللهم باعد بيني وبين خطاياي كما باعدت بين المشرق والمغرب . اللهم تقني من خطاياي كما يُنقى الثوب الأبيض من الدنس . اللهم اغسلني بالماء والثلج والبرد».

«አሷሁም ሰዕድ በይኒ ወበይነ ኸጣያዮ ከግባዕድተ በይነል-መሽሪቕ ወል-መግሪብ፤ አሷሁም ነቅቕኒ ምን ኸጣያዮ ከግዩንቅቋ አሥ-ሠውቡል-አብዮዱ ምንድ-ደነሰ፤ አሷሁም ለግሰልኒ ምን ከጣያዮ ብል-ግእ ወሥ-ሠልጅ ወል-በረድ»

ትርጉሙ:- «አላህ ሆይ! በኔና በኃጢአቶቼ መካከል ምሥራቅና ምዕራብን እንዳራራከው አራርቅ» አላህ ሆይ! ነጭ ልብስ ከእድፍ እንደግንጻው ሁሉ እኔንም ከኃጢአቶቼ አንጻኝ» አላህ ሆይ! ከኃጢአቶቼ በውሃ በበረዶና በዝናም በረዶ እጠበኝ» ማለት ነው።

6. ከዚያም ተወደውዝ በግድረግ :-

«أعوذ بالله من الشيطان الرجيم»

«አዑዙ ብልላህ ምነሽ-ሸይጣንር-ረጂም»

ትርጉሙ:- «ከተረገመው ሸይጣን በአላህ እጠበቃለሁ» ማለት ነው።

7. ቀጥሎም በበስመላህ በመጀመር ፋቲሐህ በግንብብ እንዲህ ማለት:-

بِسْمِ اللَّهِ

الرحمن الرحيم، الحمد لله رب العالمين. الرحمن الرحيم. مالك يوم الدين. إياك نعبد وإياك نستعين. اهدنا الصراط المستقيم. صراط الذين أنعمت عليهم غير المغضوب عليهم ولا الضالين.

«አልሐምዱ ሊልላህ ረብቢል-ግለግን» አር-ረሕግን-ርረሒም» ማለክ የውምድ-ዲን» እይያክ ነዕቡዱ ወእይያክ ነስተዲን» እህድነስ-ስራጠል-መስተቺም ሲራጠል-ለዚነ፤ አንዐምተ ዐለይህም፤ ጎይሪል-መግዱብ ዐለይህም፤ ወለድ-ዲልሊን»

ትርጉሙ:- «ምስጋና ለአላህ ይገባው፤ የዓለግት ጌታ ለሆነው፤ እጅግ በጣም ርህራሄ በጣም አዛኝ፤ የፍርድ ቀን ባለቤት ለሆነው። ለአንተ ብቻ እንገዛለን፤ አንተንም ብቻ እርዳታ እንለምናለን። ቀጥተኛውን መንገድ ምራጭ የነዚያን በነርሱ ላይ በጉ የዋልክላቸውን በነሱ ላይ ያልተቆጣሀባቸውንና ያልተላላቱትንም ሰዎች መንገድ (ምራጭ በሉ)» ግለት ነው።¹ ከዚያም «أَمِينَ» አ-ሚ-ን (አላህ ሆይ ተቀበልልን ስግን) ይላል።

8. ቀጥሎም ከቁርአን የተመቸውን ያህል ያነብና በሱብሕ ሶላት ምንባቡን ረዘም ያደርጋል።

9. ከዚያም ለአላህ ክብር ከወገቡ ወደፊት በመታጠፍ ያጉነብላል። በዚህ ሩኩዕ ጊዜ ሁለት እጆቹን በትከሻዎቹ ትይዩ ከፍ በማድረግ አሏሁ አክበር ይላል። ሱንናው ከወገቡ እጥፍ ብሎ ወደፊት በማዘንበል ራሱን ከወገብ አቅጣጫ በማስተካከል ጣቶች ዘርዘር ያሉ ሆነው በሁለቱ እጆች ሁለቱን ጉልበቶች መያዝ ነው።

10. በሩኩዕ ወቅት ሦስት ጊዜ :- (سبحان ربي العظيم) «ሱብሐን ረብብየል-ዐዚም» (ሆያል ለሆነው ጌታዬ ጥራት ተገባው) ይላል።

«سبحانك اللهم وبحمدك اللهم اغفر لي»

«ሱብሐንክ አልሏሁም መ ወብሐምድክ አልሏሁም መ እግፍርሊ» (አሏህ ሆይ ጥራትና ምሥጋና ይድረስህ፤ አሏህ ሆይ ግረኝ) የሚል ቢጫምርበት ጥሩ ነው።

11. ከዚያም «ሰምዐልሏሁ ልመን ሐምደህ» (سمع الله لمن حمده) (አሏህ የአመስጋኙን ምሥጋና ሰማ) እያለ ሁለት መዳፎቹን በትከሻዎቹ ትይዩ እያነሳ ከሩኩዕ ቀና ይላል። በኢጣም ተመርቶ የሚሰገድ ተከታይ (መእመም) ግን «ሰምዐልሏሁ ልመን ሐምደህ» አይልም። በዚህ ፈንታ «ربنا ولك الحمد» «ረብበና ወለከል-ሐምዱ»

(ጌታችን ሆይ ምሥጋና ላንተ ይሁን) ይላል።

12. ከዚያም ራሱን ቀና ካደረገ በኋላ:-

1 አል-ፋቲሐ 1: 1-7

«ربنا ولك الحمد . ملء
 السموات وملء الأرض وملء ما شئت من شيء
 بعد» .

«ረብበና ወለከል-ሐምዱ፤ ምልአስሰግዋት ወምልአል-አርድ፤
 ወምልአ ግሸእተ ምን ሸይእን በዕድ» ይላል።

ትርጉሙ:- «ጌታችን ሆይ! ሰግያትን የግጥላ፤ ምድርንም የግጥላና
 በተዉግሪም ያሻህን ሁሉ የግጥላ ምሥጋና ለአንተ ይሁን»

13. ቀጥሎም ለአላህ ፍጹም በመሆን (በኹሹዕ) በግንባሩ ተደፍቶ መራት ላይ
 በመስገድ የመጀመሪያውን ሱጁድ ያደርጋል። ለሱጁድ ሲወርድም «አሷሁ
 አክበር» እያለ ይወርዳል። ሱጁድ የግጥደርገው ሰባት የአካል ክፍሎቹን
 ግለትም ግንባርና አፍንጫን፤ ሁለቱን መዳፎች፤ ሁለቱን ጉልበቶችና
 የእግሮቹን ጫፎች መራት ላይ በግላረፍ ሁለቱን ክንዶች ከወገቦቹ ከፊት
 በግድረግ ሲሆን ክንዶቹን መራት ላይ አይዘረጋቸውም። የእግር ጣቶቹ
 ጫፍ ወደችብላ አቅጣጫ ይሆናሉ።

14. በሱጁድ ወቅት ሦስት ጊዜ :- «سبحان ربي الأعلى»
 «ሱብሐን ረብብየል-አዕላ» (ከሁሉም በላይ ለዕላይ የሆነው ጌታዬ ጥራት
 ተገባው) ይላል። «سبحانك اللهم ربنا وبحمدك، اللهم اغفر لي»
 «ሱብሐነክ አልሷሁምመ ረብበና ወብሐምድከ፤ አልሷሁምመ እገፈርሊ»
 የግሊውን ቢጨምር መልካም ነው።

15. ከዚያም «አሷሁ አክበር» እያለ ራሱን ከሱጁድ ቀና ያደርጋል።

16. ቀጥሎም በሁለቱ ሱጁዶች መካከል በግራ እግሩ ላይ ተቀምጦ የግራ እግሩን
 ጣቶች መራት ላይ ይተክላል። የቀኝ እጁን በቀኝ ጉልበቱ ጫፍ ላይ
 በግላረፍ ትንፋን ጣትና የቀለበት ጣት ጨብጦ ረዥሙን ጣትና አውራ
 ጣቱን በግጣመር አመልካች ጣቱን ቀስር በጸሎት ጊዜ ያንቀሳቅሰዋል።
 የግራ እጁ ጣቶች እንደተዘረጉ መዳፉን በጉልበቱ ልክ ጭት ላይ ያናራል።

17. በሁለቱ ሱጁዶች መካከል በግራ መጥበት ጊዜ:-

«رب اغفر لي
 وارحمني واهدني وارزقني واجبرني وعافني» .

«ረብብ እግፍርሊ፣ ወርሐምኒ፣ ወህድኒ፣ ወርዙቕኒ ወጅቡርኒ ወዓፍኒ»
ይላል።

ትርጉሙ፡- «ጌታ ሆይ! ግረኝ፣ እዘገልጃም፣ ምራኝም፣ ሲላይም ለገሰኝ፣
ጠገኝም እድነኝም» ማለት ነው።

18. ከዚያም ልቦናውን ለአላህ ፍጹም በማድረግ (በኹቸዕ) በቃልም ሆነ በድርጊት ከመጀመሪያው ጋር ተመሳሳይ በሆነ ሁኔታ «አሏሁ አክበር» ብሎ ሁለተኛ ሱጁድ ያደርጋል።
19. ቀጥሎም «አሏሁ አክበር» እያለ ከሁለተኛው ሱጁድ ቀና በማለት ተነስቶ ይቆምና በአንደበት በሚነበነበውም ሆነ በድርጊት የመክፈቻ ጸሎት ብቻ ሲቀር ተመሳሳይ በሆነ ሁኔታ ሁለተኛውን ረከዓ ይሰግዳል።
20. ከዚያም ሁለተኛውን ረከዓ ካበቃ በኋላ ልክ በሁለቱ ሱጁዶች መካከል በተቀመጠበት አኳኋን «አሏሁ አክበር» እያለ ይቀመጣል።
21. በዚህ የመቀመጫ ጊዜ የሚከተለውን «ተሸህሁድ» ያነባል፡-

«التحيات»

الله والصلوات والطيبات . السلام عليك أيها
النبي ورحمة الله وبركاته . السلام علينا وعلى
عباد الله الصالحين، أشهد أن لا إله إلا الله
وأشهد أن محمدًا عبده ورسوله . اللهم صلّ على
محمد وعلى آل محمد، كما صليت على إبراهيم
وعلى آل إبراهيم إنك حميد مجيد . وبارك على
محمد وعلى آل محمد، كما باركت على إبراهيم
وعلى آل إبراهيم إنك حميد مجيد . أعوذ بالله من
عذاب جهنم، ومن عذاب القبر، ومن فتنة
المحيا والممات، ومن فتنة المسيح الدجال» .

«አትተሕይዎቱ ሊልላህ ወስሶለዎቱ ወጥጠይይባቱ፤ አስሰላሙ ዐለይከ አይዩህን—ነቢይ ወረሕመቱልሷህ ወበረካቱሁ፤ አስሰላሙ ዐለይና ወዐላ ዕባድላላህሰ—ሷሊሒን፤ አሽሀዱ አንላእላህ እልላልሷህ ወአሽሀዱ አንን ሙሐመደን ዐብዱሁ ወረሱሉሁ፤ አልሷሁም ሶልል ዐላ ሙሐመድን ወዐላ አል ሙሐመድን ከማ ሶልለይተ ዐላ ኢብራሂመ ወዐላ አል ኢብራሂም እንነከ ሐሚዱን መጂድ። ወባርከ ዐላ ሙሐመድን ወዐላ አል ሙሐመድን ከማ ባረከተ ዐላ ኢብራሂመ ወዐላ አል ኢብራሂመ እንነከ ሐሚዱን መጂድ። አዑዙ ብልላህ ምን ዐዛብ ጀሀንንም፤ ወምን ዐዛብል—ቸብር፤ ወምን ፍትነትል—መሕያ ወል—መማት፤ ወምን ፍትነትል—መሊሕ አድደጅጃል።»

ትርጉሙ:- « ክብር፣ ሰላቶችና መልካም ነገሮች ሁሉ የአሷህ ናቸው። አንቱ ነቢይ ሆይ! የአላህ ሰላም፣ እዝነቱና በረከቶቹ ለርስዎ ይሁን። ሰላም ለኛና ለደጋጉቹ የአሷህ አገልጋዮች ይሁን። ከአሷህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩን እመሰክራለሁ። አሷህ ሆይ! በአክብሮት የታጀበ እዝነትን ለኢብራሂምና ለቤተሰቦቻቸው እንዳወረድክላቸው ለሙሐመድና ለቤተሰቦቻቸው አውርድላቸው፤ አንተ ምስገንና ኃያሉ ነህና። ኢብራሂምና ቤተሰቦቻቸውን ብሩክ እንዳደረግ ካቸው ሁሉ ሙሐመድና ቤተሰቦቻቸውን ብሩክ አድርጋቸው። አንተ ምስገንና ኃያሉ ነህና። ከጀሀንንም ቅጣት ሥቃይ በአላህ እጠበቃለሁ። ከመቃብር ውስጥ ሥቃይም! ከሕይወትና ከሞት ፈተናዎች ሁሉም! ከሐሳዊው መሊሕ አድደጅጃልም።»

ከዚያም ከዚህ ዓለምና ከወዲያኛው ዓለም ሕይወት መልካም ነገሮች ውስጥ የወደደውን ነገር አላህን ይለምናል (ዱዓእ ያደርጋል)።

- 22. ቀጥሎም አንገቱን ወደ ቀኝ በማዞር «አስሰላሙ ዐለይኩም ወረሕመቱልሷህ» ይላል። ወደ ግራም እንደዚያው።
- 23. ሰላቱ ባለ ሦስት ረከዓ ወይም ባለ አራት ከሆነ በተሸሀሁድ የመጀመሪያ ክፍል ላይ ግለት «...ዐብዱሁ ወረሱሉሁ...» በሚለው ላይ ያበቃል።
- 24. ከዚያ በመቀጠልም «አሷሁ አክበር» እያለና እጆቹን በትከሻዎቹ ትይዩ ከፍ እያደረገ ተነስቶ ይቆማል።

25. ቀጥሎም ቀሪውን የሰላቱን ረከዓ (ረከዓዎች) ሁለተኛውን ረከዓ በሰገደው ዓይነት ምንባቡን በፋቲሐ ብቻ ላይ በመወሰን ይሰግዳል።
26. ከዚያም ጉልበቶቹን ወደኋላ አጥፎ የቀኝ እግር ጣቶችን መራት ላይ በመት ከል ያቆማል፤ የግራ እግሩን ከቀኝ ቅልጥሙ ሥር በግውጣት መቀመጫውን ከመራት ያደላድላል። ሁለት መዳፎቹን በመጀመሪያው (ተሸህሁድ) ወቅት ባደረገው ዓይነት ከጉልበቶቹ ጫፍ በግስጠጋት ታፋው ላይ ያናራል።
27. በዚህ አቀማመጥ ላይ ሙሉውን (ተሸህሁድ) ያነባል።
28. ከዚያም አንገቱን ወደ ቀኝ በግዞር «አስሰላሙ ዐለይኩም ወረሕመቱልሷህ» ይላል። በግራ በኩልም እንደዚያው።

ሶላት ውስጥ የሚጠሉ ነገሮች

1. ሶላት ውስጥ በአንገትም ሆነ በዓይን ወደ ጉን ገልመጥ ግለት የተጠላ (መክፋህ) ሲሆን ወደ ሰግይ ግንጋጠጥ ደግሞ ሐራም ነው።
2. ሶላት ውስጥ እያሉ ከንቱ ነገር መሥራት (መጫወት) እና ለችግር ካልሆነ በስተቀር መንቀሳቀስ ይጠላል።
3. ሶላት ውስጥ ትኩረትና ሃሳብን የሚበታትን ክብደት ያለውና ትኩረትን የሚሰብ ዓይነት ቡራቡራ ነገር ግምጣት ወይም መያዝ ይጠላል።
4. ሶላት ውስጥ በእጅ ወገብ መያዝም ይጠላል።

ሶላት የሚያበላሹ ነገሮች

1. ሆነ ብሎ መናገር ትንሽ ቢሆን እንኳ ሶላት ያበላሻል።
2. ሰውነትን ሙሉ በሙሉ ከችብላ አቅጣጫ ግዞርም ሶላት ያበላሻል።
3. በዓይንምድር መውጫ በኩል ከሆድ አየር ከወጣና ውዲእም ሆነ የገላ ትጥብ ትን ገዴታ የሚያስደርጉ ነገሮች ከተከሰቱ ሶላት ይበላሻል።
4. የግድ አስረላጊ ሆኖ ካልተገኘ በስተቀር ሶላት ውስጥ እያሉ ተከታታይ የሆኑ ብዙ ንቅናቄዎች ሶላት ያበላሻሉ።
5. ትንሽ ቢሆን እንኳ መላቅ ሶላት ያበላሻል።

6. ሆን ብሎ እያወቁ ሩኩዕ፣ ሱጁድ፣ መቆምና መቀመጥን መጨመር ሶላት ያበላሻል።

7. ሆን ብሎ ከኢግም መቅደምም ሶላት ያበላሻል።

የመርሳት ሱጁድን የሚገዙ ደንቦች

የመርሳት ጁጁድ (የመካካሻ ሱጁድ) ሦስት ምክንያቶች አሉት፡-

- ጭማሪ
- ጉድለት
- ጥርጣሪ

ጭማሪ (ዝያዳህ)

ለምሳሌ ያህል አንድ ሰው በሶላቱ ውስጥ በአንድ ረከዓ ሁለት ሩኩዕ በማድረግ ወይም ሦስት ጊዜ ሱጁድ በማድረግ ወይም ደግሞ ባለ አራት ረከዓ እየሰገደ ለአምስተኛ ረከዓ ተነስቶ በመቆም ሲያስታውስ ተመልሶ መቀመጥን የመሳሰሉ ናቸው። በነኚህ ምክንያቶች የመካካሻ ሱጁድ የሚደረገው ከሰላምታ በኋላ ነው። ይህም ግለት (ተሸህሁድ) ከተቀራና ሰላምታ ከተባለ በኋላ ሁለት ሱጁዶች ማድረግ ግለት ነው። ነቢዩ (ሰዐወ) አምስት ረከዓ በሰገዱ ጊዜ ከሰላምታ በኋላ ሲያስታውሷቸው ከሰላምታ በኋላ ሱጁድ በመውረድ ያደረጉት እንዲህ ነበር።

ነቢዩ (ሰዐወ) እዚህ ላይ ከሰላምታ በኋላ ሱጁድ የወረዱት መርሳታቸውን ከሰላምታ በኋላ እንጂ ስላላወቁ ነው አይባልም። ነገሩ እንደዚያ ነው፤ ነገር ግን እኛ የምንለው፡- ደንቡ እሳቸው ካደረጉት የሚለይ ቢሆን ናር ሶላቱን በሰላምታ ከግጦታለላችሁ በፊት ተጨማሪ ነገር ማድረጋችሁን ካወቃችሁ ከሰላምታ በፊት የመካካሻ ሱጁድ አድርጉ ባሏቸው ነበር ነው። ነገሩን በነበረበት ሁኔታ ሲያጸድቁም ለተጨማሪ ነገር የሚደረገው የመካካሻ ሱጁድ ከሰላምታ በኋላ መሆኑ ታወቀ።

ነቢዩ(ሰዐወ) በዙህር ወይም ዐስር ሶላት ከሁለተኛው ረከዓ በኋላ በሰላምታ ሲያጠቃልሉ ሰላባ አስታወሷቸው ሶላቱን አግልተው ከሰገዱ በኋላ ሰላምታ

ብለው ሁለት ሱጁድ መውረዳቸው ይህንኑ ያመለክታል። ይኸውም በሶላት ውስጥ እያሉ ያለ ቦታው ሰላምታ ማለት ተጨማሪ ነገር(ዝያዳህ) በመሆኑ ነቢዩ (ሰዐወ) ይህንኑ ለማካካስ ከሰላምታ በኋላ ሁለት ሱጁድ ወርደዋል። ይህ አቋም ነቢያዊውን ፈለግ መሠረት ያደረገ ከመሆኑም በተጨማሪ ሕሊናዊውን ግንዛቤም የተመረኮዘ ነው። በሶላት ውስጥ አንድ ነገር ከተጨመረ የመካካሻ ሱጁድ የሚደረገው ከሰላምታ በፊት ነው ካልን በሶላቱ ውስጥ ሁለት ተጨማሪ ነገሮች ተከሰቱ ማለት ነው። ከሰላምታ በኋላ ሱጁድ ይደረጋል ካልን ግን በሶላቱ ውስጥ የተከሰተው በዝንጋታ ተጨማሪ ነገር ብቻ ነው ማለት ነውና።

ጉድለት (ነቕስ)

ተረሰቶ ከሶላት ውስጥ አንድ ነገር ከተጓደለ ለማካካሻ የሚደረገው የመርሳት ሱጁድ ከሰላምታ በፊት ነው። ለምሳሌ ያህል ሰጋጁ የመጀመሪያውን ተሸህሁድ ሳያነብ ረስቶ ተነስቶ ቢቆም፣ ወይም በሱጁድ ላይ (ሱብሓ) ረብብዋል-አፅላ) ማለትን ቢዘነጋ፣ ወይም ናቱሶ ላይ (ሱብሓ) ረብብዋል-ዐዚም) ማለትን ቢረሳ ይህን ግዴታ (ዋጅብ) በመተው ሶላቱ በመጉደሉ ለማካካሻ ሱጁድ የሚደረገው ከሰላምታ በፊት ነው። ከሶላቱ ከመለያየቱ በፊት የዘነጋውን ነገር በመርሳት ሱጁድ ማካካሱ ጥበብን የተመረኮዘ ይሆናል።

ነቢዩ (ሰዐወ) የዙህርን ሶላት መርተው እያሰገዷቸው ከሁለተኛው ረከዓ በኋላ ሳይቀመጡ በመነሳት ሶላቱን ካሟሉ ሰው ሶላቱን በሰላምታ ያገባድዳሉ ብሎ ሲጠባበቅ አሏሁ አክበር ብለው ሁለት ሱጁድ በመውረድ ከዚያ በኋላ ሰላቱን በሰላምታ አበቁ) የሚለው የዐብዱልላህ ብን ቡሐይናህ ሐዲሥ ይህንኑ ያመለክታል።

ጥርጣሬ (ሸክክ)

ሶላቱ ውስጥ ተጨማሪ ነገር ወይም ጉድለት አደረሰኩ አላደረሰኩም ብሎ ሰጋጁ ሦስት ይሁን አራት ረከዓ እንደሰገደ ሲጠራጠር ጥርጣሬው በሁለት መንገድ ይታያል።

አንደኛው ገጽታ:- ከመጨመር ወይም ከማጉደል ጥርጣሬ አንደኛው አመዝኖ ከታየው በአመዛኙ ጥርጣሬ ላይ በመመርኮዝ ሶላቱን አሟልቶ ለማካካ

ሻው የመርሳት ሱጁድ ከሰላምታ በኋላ ይወርዳል። በእብን መስዑድ (ረዕ) ሐዲሥ ውስጥ በተመለከተው መሠረት ግለት ነው፡- «አንደኛችሁ በሶላቱ ውስጥ ጥርጣሬ ካደረግኩት ትክክለኛውንና ይሆናል የሚለውን በመውሰድ በዚያ መሠረት ላይ ሶላቱን አሟልቶ በሰላምታ ካበቃ በኋላ ሁለት ሱጁድ ያድርግ...»። ነቢዩ (ሰዐወ) እንዲህ ወይም የዚህ ይዘት ያለው ነገር ተናግረዋል።

ሁለተኛው ገጽታ፡- ሶላቱ ውስጥ ተጨማሪ ነገር ወይም ጉድለት የመከሰት አለመከሰት ጥርጣሬ አድርጎት ግን ደግሞ አንደኛው ጥርጣሬ ከሌላው አመዝና ካልታየው ትክክለኛ ነው ብሎ በሚያምነው በአንስተኛው ላይ ተመሥርቶ ሶላቱን በማሟላት ከሰላምታ በፊት የግካካሻ ሱጁድ ያደርጋል። በዚህ መልኩ ነው ሱንናው ከነቢዩ (ሰዐወ) የተላለፈው።

ሶላትን ከሚያበላሹ ነገሮች ውስጥ በተጨማሪ ለቀጣዩ ጥያቄ በተሰጠው ምላሽ ውስጥ እንደተመለከተው ገላን በውስጡ በሚያሳይ ስስ ልብስ መስገድ አንዱ ነው፡-

ከቡር ሸይኽ ሙሐመድ ብን ሷልሕ አል-ዑሠይሚን፤ አስሰላሙ ዐለይኩም ወረሕመቱልሷህ ወበረካቱሁ፤ ለዚህ ጥያቄ መልስ እንደሚሰጡኝ ተስፋ አደርጋለሁ፡-

ብዙ ሰዎች ከሥር ያለውን ገላቸውን በሚያሳዩ ቀላልና ስስ ልብሶች ይሰግዳሉ፤ በነዚህ ልብሶች ሥር ከጭን አጋግሽ የማያልፉ አጫጭር ቁምጣዎች ይለብሱና ቀሪው የጭናቸው ግማሽ ክፍል ከልብሶቹ ውስጥ አልፎ ይታያል። የንኚህ ሰዎች ሶላት እንዴት ይታያል?

በአላህ ስም፤ እጅግ በጣም ርህሩህ በጣም አዛኝ በሆነው፤ ወዐለይኩም አስሰላም መረሕመቱልሷህ ወበረካቱሁ

የነዚህ ሰዎች ሶላት የሚታየው ከአጫጭር ቁምጣዎች በስተቀር ያለ ልብስ እንደ ሰገደ ሰው ሶላት ነው። ገላን የሚያሳዩ ስስ ልብሶች አካልን የማይሸፍኑ በመሆናቸው መኖራቸውና አለመኖራቸው እኩል ነው። በዚህ መሠረትም ከሊቃውንት (ዓሊሞች) ሁለት አቋሞች ይበልጥ ትክክለኛ (አሰሕ) በሆነው

አቋም ሰላታቸው ብቁ (ሰሊሕ) አይደለም። በኢግም አሕመድ(ረዕ) መዝሀብ በስፋት የታወቀ (መሸሁር) አቋምም ይኸው ነው። ይህም ወንድ ሰጋጅ ከገላው በእምብርትና በጉልበት መካከል ያለውን ክፍል ሙሉ በሙሉ መሸፈን ግዴታ (ዋጅብ) በመሆኑ ሲሆን ቀጥሎ የሰፈረው የአላህ (ሱወ) ቃል ተፈጻሚነት የሚኖረው በአነስተኛው በዚህ ስለሆነ ነው፡-

﴿يا بني آدم خذوا زيتكم عند كل مسجد﴾

«የአዳም ልጆች ሆይ! (ገፍረተ ገላችሁን የሚሸፍኑትን) ጌጦቻችሁን በመሰገጃው ሁሉ ዘንድ (በሰላትና በጠዋፍ ጊዜ) ያዙ!..»¹

ከሚከተሉት ሁለት ነገሮች ውስጥ አንዱ ግዴታ ይሆንባቸዋል፡- ወይም በእምብርትና በጉልበቶች መካከል ያለውን የሰውነት ክፍል የሚሸፍኑ ሱሪዎችን መልበስ ወይ ደግሞ በነዚያ አጫጭር ቁምጣዎች ላይ ገላን የማያሳይ ወፈር ያለ ልብስ ደርበው መልበስ ነው። በጥያቄው ውስጥ የተጠቀሰው ይህ ድርጊት ስሕተትና ከባድ ነውና በድርጊታቸው ተጸጽተው ወደ አላህ (ሱወ) መመለስ (ተውበት ማድረግ) እና በሰላቶቻቸው ውስጥ መሸፈን የሚገባቸውን አሟልተው ለመሸፈን መትጋት ይኖርባቸዋል። እኛንና ሙስሊም ወንድሞቻቸውን ወደሚወደውና ወደሚቀበለው ነገር እንዲመራንና ለዚህም ይገጥመን ዘንድ አላህን (ሱወ) እንለምነዋለን፣ እርሱ ችርና ለጋስ ነውና።

በረመዲን 5 ቀን 1408 ዓመተ ህጅራ

ሙሐመድ አስ-ሷልሕ አል-ዑሠይሚን ጻፈው።

1 አል-አዕራፍ (7):31

የመርሳት ሱጹድን የሚገዙ ደንቦች ማጠቃለያ

ጉዳዩ (ነገሩ)	አኳኋኑ	የሱጹዱ ጊዜ
ሶላቱ ከመግላቱ በፊት በመርሳት ሰላምታ ማለት፡- ሰጋጁ ሶላቱን ላያ ሟላ ረስቶ ሰላምታ ካለ	ብዙ ጊዜ ካለፈ በኋላ ያስታወሰ ከሆነ ሶላቱን እንደገና እንደ አዲስ ይጀምራል። ከአጭር ጊዜ በኋላ እንደ አምስት ደቂቃ ባለ ጊዜ ውስጥ የረሳውን ነገር ካስታወሰ ሶላቱን ያሟላና ሰላምታ ይላል።	ከሰላምታ በኋላ ሁለት የመርሳት ሱጹዶች ይወርድና ለሁለተኛ ጊዜ ሠላምታ ይላል
በሶላት ውስጥ ተጨማሪ (ዝያዳህ) ሲከሰት፡- ሰጋጁ ሶላቱ ላይ በመቆም በመቀመጥ በሩኩዕ ወይም በሱጹድ ላይ ከጨመረ	ተጨማሪው ከተከሰተ በኋላ ካስታወሰ የመርሳት ሱጹድ መውረድ አለበት። ጭማሪው በመከሰት ላይ እያለ ካስታወሰ ግን ከጭማሪው ወዲያውኑ የመታቀብ ግዴታ አለበት።	በመርሳት ከሰላምታ በኋላ ሁለት ሱጹድ ወርዶ ከዚያ በኋላ እንደ ገና ሰላምታ ይላል።
ከሶላት አበይት ክፍሎች (አርካን) አንዱን መተው ሲከሰት፡-	በቀጣዩ ረከዓ ላይ ረስቶት ወደ ነበረው ቦታ ደርሶ ከሆነ ሩክትን የረሳበት ቀዳሚው ረከዓ ውድቅ ሆኖ ቀጣዩ ረከዓ በርሱ ፈንታ ይቆጠራል። በቀጣዩ ረከዓ ላይ ረስቶት ወደ ነበረው ቦታ ላይ ገና ያልደረሰ ከሆነ ግን የረሳውን ተመልሶ ማሟላትና ከዚያ በኋላ ያለውን በተራው መሠረት ማከናወን ይኖርበታል	በሁለቱም ሁኔታዎች የማካካሻ ሱጹድ ማድረግ ግዴታ የሚሆንበት ሲሆን ጊዜውም ከሠላምታ በኋላ ነው
በሶላት ውስጥ የመጠራጠር ሁኔታ ሲከሰት፡- በሰገዳቸው ረከዓዎች ቁጥር ሁለት ይሁን ወይስ ሦስት ሰገድኩ ብሎ ሲጠራጠርና ነገሩ ከሁለቱ አንዱ ሲሆን	በመጀመሪያው ሁኔታ፡- ከሁለቱ አንዱን ይበልጥ አመዛኝ ሆኖ ሲያገኝ አመዛኝ በሆነው ላይ ተመርኩዞ ሶላቱን በማሟላት በሠላምታ ያጠቃልላል። በሁለተኛው ሁኔታ፡- ከሁለቱ ጥርጣሪዎች አንዱንም አመዛኝ ሆኖ ካላገኘው በእርግጠኛው ላይ ማለትም በአካሉ ተኛው ቁጥር ላይ ተመሥርቶ ሶላቱን በማሟላት በሠላምታ ያጠናቅቃል።	በመጀመሪያው ሁኔታ የመርሳት ሱጹድን ከሠላምታ በኋላ ያደርጋል። በሁለተኛው ሁኔታ የመርሳት ሱጹዱን ከሠላምታ በፊት ያደርጋል።

ጉዳዩ (ነገሩ)	አኳኋት	የሱጁዱ ጊዜ
<p>የመጀመሪያው ተሸራሪ ሁድ (አትተሕይዳት) ተረስቶ ሲቀር ሌሎች የሶላት ግዴታዎችን (ዋጅባት) የሚገዛ ደንብ የመጀመሪያውን ተሸራሪ የሚገዛ ሕግ ነው።</p>	<p>1. ቀጥ ብሎ ከቆመ በኋላ እንጂ መርሳትን ካላስታወሰ ሶላትን ይቀጥላል እንጂ ለተሸራሪው ተመልሶ አይቀመጥም። 2. ከተነሳና ቀጥ ብሎ ከመቆሙ በፊት መርሳትን ካስታወሰ ግን ተመልሶ በመቀመጥ ተሸራሪው አድርጎ ሶላትን ያሟላል። 3. ታፋውን ከቅልጥኞቹ አላቆ ከመጨረሱ በፊት ካስታወሰ እንደገና ተመቻችቶ በመቀመጥ ተሸራሪው በማድረግ ሶላትን ያሟላል። በዚህ ሁኔታ ምንም የቀነሰውም ሆነ የጨመረው ነገር ባለመኖሩ የመርሳት ሱጁድ አይወርድም።</p>	<p>ከሠላምታ በፊት የመርሳት ሱጁድ ይወርዳል።</p>

1. ሰጋጁ ሶላትን ከማሟላቱ በፊት ሆን ብሎ እያወቀ ሠላምታ ካደረገ ሶላቱ ይበላሻል።
2. ሰጋጁ ሶላቱ ውስጥ መቆም፣ መቀመጥ፣ ሩኩዕ ወይም ሱጁድ እያወቀ ሆን ብሎ ከጨመረ ሶላቱ ይበላሻል።
3. ከሶላት ማዕዘናት (አርካን) ውስጥ አንዱን ማዕዘን ከተወ፣ የተተወው ማዕዘን ተክቢረቱል-እሕራም (የሶላት መግቢያ ትክቢራ-አሷሁ አክበር) ከሆነ አውቆም ሆነ ረስቶ ቢተወው ሶላቱ ከመጀመሪያው ያልተመሠረተ በመሆኑ ፋርሽ ነው፤ የተተወው ማዕዘን ከተክቢረቱል-እሕራም ሌላ ከሆነና ሆን ብሎ የተወው ከሆነ ሶላቱ ፋርሽ ነው።
4. ከሶላት ዋጅባች ውስጥ አንዱን ሆን ብሎ ከተወ ሶላቱ ፋርሽ ይሆናል።
5. የመርሳት ሱጁድ ከሠላምታ በኋላ ተደርጎ ከሆነ ለሁለተኛ ጊዜ ሠላምታ ማለት የግድ ነው።

የቁርአን ምንባብ ሱጁድ (ሱጁድ አት-ትላዋ)

የምንባብ ሱጁድ ምክንያት አንድ ሰው ቁርአን ሲያንብ ወይም ሲነበብ ሲያደምጥ ሰጅዳህ ባለበት አንቀጽ ሲያልፍ ነው። ቅዱስ ቁርአን ውስጥ ሱጁድ የሚወረድባቸው ሥፍራዎች የታወቁና በመጻሕፍቱ ሕዳጎች ላይ ምልክት የተደረጉባቸው ናቸው። አንድ ሰው በአንዱ ሰጅዳ ሲያልፍ ለአላህ (ሱወ) ሱጁድ መውረድ አጥብቆ ይፈለግበታል። እንዲያውም አንዳንድ ዓሊሞች የቁር አን ምንባብ ሱጁድ ግዴታ (ዋጅብ) ነው ብለዋል። ትክክለኛው (ሶሊሑ) አቋም ግን ዋጅብ አይደለም የሚለው ነው። የምእመናን አዛዥ የሆኑት ዑመር ብን አል-ኸባብ (ረዕ) አንድ ቀን የጁሙዓ ኹጥባ አድርገው በሱረት አን-ነሕል ውስጥ ያለውን የሰጅዳ አንቀጽ አንብበው ሱጁድ ወረዱ፤ ከዚያም በሌላው ጁሙዓ አንቀጹን አንብበው ሳይወርዱ ቀሩና (አላህ ብንፈልግ እንጂ (የትላዋ) ሱጁዱን ግዴታ አላደረገብንም) ብለዋል። ይህም ማለት ከፈለግን ብቻ እናደር ጋለን ማለት ነው። ብንፈልግ እንጂ ማለት ስለፈለግነው ግዴታ አደረገብን ማለት አይደለም፤ የአላህ የግዴታ ትእዛዛት በኛ ፍላጎት ላይ አይመረኮዙምና። ዑመር ይህን ያደረጉት ሰላባ ባሉበት ቦታ ሲሆን መጥፎ የሆነውን ነገር ለመቃ ወም ወደ ጓላ ካለማለታቸው ጋር ከሰላባ አንድም ሰው ድርጊቱን አልተቃ ወመም። በዚህ ታላቅ ትዕይንት ላይ በቀጥተኛው ኸሊፋ በዑመር ብን አል-ኸባብ (ረዕ) የተፈጸመውን ጉዳይ ሰላቦች ማጽደቃቸው የትላዋ ሱጁድ በሶላት ውስጥም ሆነ ከሶላት ውጭ ግዴታ (ዋጅብ) አይደለም የሚለው አቋም ትክክለኛ (ሶሊሕ) መሆኑን ያመለክታል።

የትላዋ ሱጁድ አኳኋን

የሱጁዱን አደራረግ በተመለከተ አሷሁ አክበር ተብሎ ልክ እንደ ሶላት ሱጁድ በሰባቱ የአካል ክፍሎች ሱጁድ በመውረድ የተለመደውን (ከፍ ሲል የተጠቀሰውን) የሱጁድ ጸሎት ይልና የሚከተለው የታወቀ ዱዓእ ያደርጋል፡-

اللهم لك سجدت وبك
آمنت وعليك توكلت. سجد وجهي لله الذي خلقه
وصوره وشق سمعه وبصره، بحوله وقوته. اللهم
اكتب لي بها اجرًا، وارفع عني بها وزرًا واجعلها لي
عندك ذخراً، وتقبلها مني كما تقبلتها من عبدك داود.

«አልሁምም ለከ ሰጅድቱ ውበክ አመንቱ ወወለይክ ተወክከልቱ» ሰጅደ ወጅሂ ልልላህ-ለዚ ኸለቀሁ፣ ወሰጢወረሁ፣ ወሸቆቆ ስምዑሁ፣ ወበሰረሁ ብሐውልሂ ወቆጠወትህ። አልሁምም እክቱብሊ ብሃ አጅረን፣ ወርፈዕ ዐንኒ ብሃ ውዝረን፣ ወጅዐልሃሊ ዕንደክ ዙኸረን፣ ውተቐብበልሃ ምንኒ ከማ ተቐብበልተሃ ምን ዐብድክ ዳውድ»።

ትርጉሙ ፡- «አላህ ሆይ! ላንተ ሰገድኩ፣ ባንተም አመንኩ፣ ባንተ ላይም ተግመንኩ፣ ፊቱ ለዚያ በጥበቡና በኃይሉ ለፈጠረው፣ ለተረጸው፣ ሙሴጊያና ግያውንም ለቀደደለት (ለፈጠረለት) አላህ ሰገደ። አላህ ሆይ! በርሱ (በሱጁዱ) ምንዳ ገፍልኻ፣ በርሱም ኃጢአትን አራገፍልኻ፣ አንተ ዘንድም ተቀግጭ የጊሆን አድርገልኝም፣ ከአገልጋይህ ከዳውድ እንደተቀበልከው ሁሉ ከኔም ተቀበለው» ማለት ነው። ከዚያም ያለ ተክቢራና ያለ ሠላምታ ከሱጁዱ ቀና ይላል።

በሶላት ላይ እያለ የትላዋ ሱጁድ ካደረገ ግን ሱጁድ ሲወርድ አሏሁ አክበር ይላል፤ ቀና ሲልም አሏሁ አክበር ይላል። ይኸውም የነቢዩን (ሰዐወ) የአሰጋገድ ሁኔታ የገለጹ ዘጋቢዎች ሁሉ ባገንብሱና ቀና ባሉ ቁጥር አሏሁ አክበር ይሉ እንደነበረ ስለገለጹ ነው።

ነቢዩ (ሰዐወ) በዕሻእ ሶላት የአል-እንሽቃቆን ምዕራፍ አንብበው የትላዋ ሱጁድ መውረዳቸው በአቡ ሁረይራ ሐዲስ እንደተረጋገጠው ሁሉ ሶላት ውስጥ የትላዋ ሱጁድ ይወርዱ ነበር።

ሶላት የተወን ሰው የሚመለከት ሕግ

ጥያቄ-አንድ ሰው ቤተሰቦቹን እንዲሰግዱ አዟቸው ካልሰሙት ምን ያደርጋል? ከነሱ ተቀላቅሎ አብሯቸው ይኖራል ወይስ ከቤቱ ትቶ ይወጣል?

መልስ- እነኚህ ቤተሰቦች ጭራሽ የማይሰግዱ ከሆኑ ከሐዲዎች (ኩፍፋር)፣ ተቀልባሾች (ሙርተድ) እና ከእስላም ጉራ የወጡ ስለሆኑ ከነርሱ ጋር አብሮ መኖር አይፈቀድም። ይሁን እንጂ እንዲሰግዱ ጥሪ ማድረግ መጉ ትጉትና ደጋግሞ ማሳሰብ ግዴታ ይሆንበታል። አላህ ወደ ቅኑ መንገድ

ይመራቸው ይሆናልና። ይህም ሰላትን የተወ ሰው (ታሪክ አስሰላት) -አላህ ይጠብቀንና- በቁርአን በሱንና፣ በሰላብ ቃልና በትክክለኛ አእምሮ ማስረጃ ካፈረ በመሆኑ ነው።

- የቁርአንን ማስረጃ በተመለከተ አላህ (ሱወ) ስለ ሙሽሪኮች የተናገረው የሚከተለው ቃሉ ነው:-

﴿فإن تابوا وأقاموا الصلاة وآتوا الزكاة فإخوانكم في الدين﴾

«በእጸጉም፣ ሰላትንም ቢሰጡ፣ ዘካንም ቢሰጡ፣ የሃይማኖት ወንድሞቻችሁ ናቸው፤...»¹

ከአንቀጹ መገንዘብ የሚቻለው ያንን ካላደረጉ ወንድሞቻችን አለመሆናቸው ነው። ሃይማኖታዊ ወንድማማችነት ደግሞ የቱን ያህልም ከባድ ቢሆኑ በኃጢአተኛ ምክንያት ውድቅ አይደረግም፤ ከእስላም ጉራ በመውጣት እንጂ።

- ❑ የሱንናን ማስረጃ በተመለከተ ቀጥሎ ያለው የነቢዩ (ሰወ) ቃል ነው:-

«بين الرجل وبين الكفر والشرك ترك الصلاة» أخرجہ مسلم .

«በአንድ ሰውና በክሕደት (ኩፍር)፣ በማጋራት (ሽርክ) መካከል ያለው (መለያ) ሰላት መተው ነው።»²

«العهد الذي بيننا وبينهم الصلاة فمن تركها فقد كفر» .

«በኛና በነሱ (በከሐዲዎቹ) መካከል ያለው (የመለያ) ኪዳን ሰላት ነው፤ (ሰላትን) የተወው ሰው በእርግጥ ከሐዲ ሆኗል።»

የሚለውና ከቡረይዳህ (ረዐ) በተዘገበው ሐዲሥ ውስጥ የተመለከተው ነው።

- ❑ የሰላብ ቃሎችን በተመለከተ ደግሞ የምእመናን አላዥ የሆኑት ዑመር እብን አል-ሽባብ(ረዐ) እንዲህ ብለዋል:-

لاحظ في الإسلام لمن ترك الصلاة

«ሰላት የተወ ሰው እስላም ውስጥ (ይብዛም ይነሰ) ዕጣ ረንታ የለውም።»

1 አል-ተውባህ (9):11

2 ሙስሊም ያጠናቀሩት ሐዲሥ

፳ ዐብዱልላህ ብን ሸጂቸም እንዲህ ብለዋል፡-

كان أصحاب النبي ، ﷺ ، لا يرون شيئاً من الأعمال تركه كفر غير الصلاة.

«የነቢዩ (ሰዐወ) ሰላቦች ከሥራዎች ሁሉ መተው ኩፍር የሆነ ከሶላት በስተቀር ሌላ ምንም ነገር አለ ብለው አያስቡም ነበር።»

የትክክለኛ አእምሮን ሕሊናዊ ማስረጃ በተመለከተ ደግሞ፡- የሰናፍጭ ፍሬ ያህል እምነት እንኳ እልቡ ውስጥ ያለውና የሶላትን ታላቅነትና አላህ ለሶላት የሰጠውን ትኩረት የሚያውቅ ሰው ሶላትን በመተው ላይ ይተጋል ተብሎ ይታሰባል? ይህ ሊሆን የሚችል አይደለም። ሶላት የተወ ሰው ከሐዲ (ካፊር) አይሆንም የሚለው ወገን የሚያቀርባቸውን ማስረጃዎች መርምረው ከሚከተሉት አምስት ሁኔታዎች የማይወጡ ሆነው አግኝቻለሁ፡-

1. ወይ ከነጭራሹ ለዚህ ማስረጃ አይደሉም።
2. ወይ ደግሞ ሶላትን ለመተው ሊውል በማይችል አገላለጽ የታጠሩና የተገደቡ ናቸው።
3. ወይ ደግሞ ሶላትን በመተው የሚታለፍ መሆኑን በሚያመለክት ሁኔታ የተወሰኑ ናቸው።
4. ወይ ደግሞ አጠቃላይ (ዓምም) ሆነው ሶላት የተወ ሰው ካፊር መሆኑን በሚናገሩ ሐዲሦች ልዩ (ኻስ) የሚደረጉ ናቸው።
5. ወይም ደግሞ ደካማ (ደዲፍ) ሆነው ትክክለኛ (ሰሊክ) በሆኑ ሐዲሦች ፊት መጽናት የማይችሉ ናቸው።

በእስላማዊ የሕግ አንቀጾች (ኑሱስ) ውስጥ ሶላት የተወ ሰው አማኝ ነው፤ ወይም ጀነት ይገባል፤ ወይም ከእሳት ይድናል እና ይህን የመላሰለ ነገር የሚያመለክት አንቀጽ የለም። ስለዚህም ሶላት የተወ ሰው (ታሪክ አስሰላት) ላይ የተደገገውን የከሐዲነት (የኩፍር) ውሳኔ ጸጋን መካድና ማስተባበል ወይም ከከሕደት ያነሰ ከሕደት (ኩፍርን ዲነ ኩፍር) ነው ወደሚል ገጽጽራዊ ትርጓሜ (ተእዊል) እንድንሄድ የሚያደርገን አንዳች ነገር የለም። ሶላት የተወ ሰው ከእስላም የተቀለበሰ ከሐዲ (ሙርተድ) መሆኑ ከተረጋገጠ ደግሞ ከሕደቱ በተቀልባሾች ላይ ተፈጻሚ የሚሆኑ ድንጋጌዎችን ያስከትልበታል። ከነዚህም መካከል፡-

አንደኛ- ለርሱ ልጅ መዳር ትክክለኛ አይሆንም። የጋብቻ ውል ተፈጽሞለት ለርሱ የማይሰግድ ከሆነ ውሉ (ንካህ) ውድቅ ነው። ሚስቲቱም ለርሱ ሐላል አትሆንለትም።

● ይህም አላህ (ሱወ) ሴት ስደተኞችን (ሙሃጅራትን) አስመልክቶ የተናገረው የሚከተለውን የቁርአን አንቀጽ ነው:-

﴿فإن علمتموهن مؤمنات فلا ترجعوهن﴾

﴿إلى الكفار، لا من حل لهم ولا هم يحلون لهن﴾

«እግኞች መሆናቸውን ብታውቁ ወደ ከሐዲዎቹ አትመልሱአቸው። እነርሱ (ሴቶቹ) ለእርሱ የተፈቀዱ አይደሉምና...»¹

ሁለተኛ- የጋብቻ ውሉ ከተደፈጸመለት በኋላ ሶላት የተወ ከሆነ ጋብቻው ውድቅ ሆኖ ሚስቲቱም ለርሱ አትፈቀድለትም። ይህም ከላይ በጠቀስነው አንቀጽ መሠረትና መሆን ያለበት ከሚስቲቱ ጋር የግብረሥጋ ግንኙነት ከመፈጸሙ በፊት ወይም በኋላ መሆኑን በተመለከተ በሊቃውንት ዘንድ በሚታወቀው ዝርዝር ማብራሪያ ላይ በመመርኮዝ ነው።

ሦስተኛ - ይህ የማይሰግድ ሰው ያረደው ሥጋም አይበላም። ለምን? ሥጋው ሐራም በመሆኑ ነው። አንድ አይሁዳዊና ወይም ክርስቲያን ሰው ያረደው ሥጋ መብላት ለኛ ይፈቀዳል። የማይሰግድ ሰው ያረደው ግን -አላህ ከዚህ ይጠብቀንና-ከአይሁዳዊ ወይም ከክርስቲያን እርድ ይበልጥ የተጠላና የሚጠየቅ ይሆናል ማለት ነው።

አራተኛ-ወደ መካ ወይም ወደ ክልሉ (ሐረሙ) መግባት አይፈቀድለትም። ይህም ቀጥሎ ባለው የአላህ (ሱወ) ቃል መሠረት ነው:-

﴿يا أيها الذين آمنوا إنما المشركون نجس﴾

﴿فلا يقربوا المسجد الحرام بعد عامهم هذا﴾.

«እናንተ ያመናችሁሆይ! አጋሪዎች፣ እርኩሶች ብቻ ናቸው፤ ከዚህ ዓመታቸው (ዘጠነኛ ዓመተ ህጅራ) በኋላ፣ የተከበረውን (የመካ) መስጊድ አይቅረቡ፤...»²

1 አል-ሙምተሕናህ 60:10

2 አል-ተውባህ (9):28

አምስተኛ—አንድ የሥጋ ዘመዱ ቢሞት ከንብረቱ የውርስ ድርሻ የማግኘት መብት አይኖረውም። አንድ ሰው የማይሰግድ ልጅ ትቶ (አባቱ የሚሰግድ ሙስሊም ሆኖ ልጅ የማይሰግድ ሆኖ) ቢሞት፣ ከዚህ ከማይሰግደው የአብራኩ ልጅና (የሚሰግድ ከሆነ) የወንድሙ ልጅ መካከል የትኛቸው ነው ሟቹን የሚወርሰው? የገዛ ልጁ ሳይሆን የሩቅ ዘመዱ የሆነው የወንድሙ ልጅ (የልጁ የአጎት ልጅ) ነው የሚወርሰው። ይህም ከኡሳማ (ረዕ) በተላለፈው ሐዲሥ ውስጥ ነቢዩ (ሰዐወ):-

«لا يرث المسلم الكافر ولا الكافر المسلم»

«ሙስሊሙ ካፈሩን፣ ካፈሩም ሙስሊሙን አይወርሰም»¹ በማለት በተናገሩትና:-

«ألقوا الفرائض بأهلها فما بقي فلأولى رجل ذكر» متفق عليه،

«የውርስ ድርሻዎችን ለባለቤቱ አድርሱ! የተረፈውን ይበልጥ የተገባው ለሆነው ወንድ (የሩቅ ወራሽ) አድርጉ»² በሚለው ቃላቸው መሠረት ነው። ይህ በሁሉም ወራሾች ላይ ተግባራዊ የሚሆን ምሳሌ ነው።

ስድስተኛ—ከሞተም ሬሳው አይታጠብም፣ አይከፈንም፣ አይሰገድበትም፣ በሙስሊሞች መካነ—መቃብርም አይቀበርም። ታዲያ ምን እናደርገዋለን? ወደ በረሃ እንወስደውና ጉድጓድ ቆፍረንለት በለበሰው ልብሱ እንቀብረዋለን። ከበሬታ የለውምና። በዚህ መሠረት አንድ ሰው ሌላ ሰው እርሱ ዘንድ ከሞተና ሟቹ የማይሰግድ መሆኑን የሚያውቅ ከሆነ በአስከሬኑ ላይ ሙስሊሞች እንዲሰግዱ ለሙስሊሞች ማቅረብ አይፈቀድም።

ሰባተኛ— በትንሣኤ (ቕያማ) ቀን ከፊርዖን ከሃማን ከቻሩንና ከኡብይ እብን ኸለፍ ጋር—ከዚህ አላህ ይጠብቀንና—ከክሕደት (ኩፍር) መሪዎች ጋር ይቀሰቀሳል። ጀነት አይገባም፣ ከዘመዶቹ ውስጥ ማንም ሰው አላህ ይቅር እንዲለውና ምሕረት እንዲያደርግለት እንዲጸልይለት አይፈቀድም፣ ቀጥሎ ባለው የአላህ ቃል መሠረት በከሐዲነቱ ምሕረት የማይገባው ነውና:-

1 ቡኻሪና ሙስሊም የዘገቡት

2 ቡኻሪና ሙስሊም የዘገቡት

﴿ما كان﴾

النبي والذين آمنوا أن يستغفروا للمشركين ولو كانوا أولي قربى من بعد ما تبين لهم أنهم أصحاب الجحيم.

«ለነቢዩና ለነቢዩ ላመኑት፣ ለአጋሪዎቹ፣ የዝምድና ባለቤቶች ቢኾኑም እንኳ፣ እነሱ (ከሓዲዎቹ) የእሳት ጓዶች መኾናቸው ከተገለጸላቸው በኋላ ምሕረትን ሊለምኑ የሚገባ አልነበረም።»¹

ወንድሞቼ! ነገሩ በጣም አደገኛ ነው...አንዳንድ ሰዎች ግን-በጣም ያሳዝናል-በዚህ ጉዳይ ላይ ችላ ይላሉ፤ የማይሰግድ ሰው እቤታቸው ውስጥ እንዲቆይ ያደርጋሉ። ይህ ግን የማይፈቀድ ነው..። ከሁሉም በላይ የሚያውቅ አላህ ነው። ከአክብሮት የተቀናጀ የአላህ በረከትና ርህራሄው ለነቢያችን ለሙሐመድ ለቤተሰቦቻቸውና ለሰላቦቻቸው ሁሉ ይሁን።

ሙሐመድ ብን ሷሊሕ ብን ዑሠይሚን

ተውበት (ንስሐ)

ተውበት:- በአላህ (ሱወ) ትእዛዝ ላይ ከግመጽ (ከመዕስያ) ለሕግጋቱ ወደ መታዘዝ (ጣዓህ) መመለስ ነው።

ተውበት:- ተውበት አላህ (ሱወ) ዘንድ በጣም የተወደደ ነው:-

﴿إن الله يحب التوابين ويحب المتطهرين﴾

«...አላህ (ከኃጢአት) ተመላሾችን ይወዳል! ተጥራሪዎችንም ይወዳል።...»²

ተውበት:- በያንዳንዱ አማኝ ላይ ግዴታ (ዋጅብ) ነው:-

﴿يا أيها الذين آمنوا توبوا إلى الله توبة نصوحاً﴾

1 አል-ተውባህ (9):113

2 አል-በቀራህ(2):222

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ንጹሕ የኾነችን ጸጸት በመጸጸት ወደ አላህ ተመለሱ!»¹

ተውበት:- ከመድሀን ማሰገኛ ምክንያቶች አንዱ ነው:-

﴿وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾⁽²¹⁾

«..ምእመናናች ሆይ! ትድኑ ዘንድ ሁላችሁም ወደ አላህ (በመመለስ) ተጸጸቱ»²

መድሀን (ፈላሕ) ማግኘት ማለት ያንድ ሰው የፈለገውን ማግኘት ከሚፈራው ነገር መዳን ነው።

ፍጹምና እውነተኛ የሆነ ተውበት:- የፈለጋቸውን ያህል ቢከብዱና ያሻቸውን ያህል ቢበዙ እንኳ አላህ (ሱወ) ፍጹምና እውነተኛ በሆነ ተውበት ኃጢአቶችን ሁሉ ይቅር ብሎ ምሕረት ያደርጋል:-

﴿قل يا عبادي الذين أسرفوا على أنفسهم لا تقنطوا من رحمة الله إن الله يغفر الذنوب جميعاً إنه هو الغفور الرحيم﴾

«በላቸው እናንተ በነፍሶቻችሁ ላይ ድንበር ያለፋችሁ ባርቼ ሆይ! ከአላህ እዝነት ተስፋ አትቁረጡ! አላህ ኃጢአቶችን በመላ ይምራልና፤ እነሆ እርሱ መሐረው አገኛ ነውና»³

ኃጢአ ወንድሜ! ከኔታህ እዝነት ተስፋ አትቁረጥ፤ የተውበት በር ጸሐይ በመጥለቂያዎ በኩል ተመልሳ እስከምትወጣበት ጊዜ ድረስ ክፍት ነውና።

☐ ነቢዩ (ሰወወ) እንዲህ ብለዋል:-

قال النبي، ﷺ: «إن الله يبسط يده بالليل ليتوب مسيء النهار ويبسط يده بالنهار ليتوب مسيء الليل حتى تطلع الشمس من مغربها» رواه مسلم.

1 አል-ተሕሪም (66):8
2 አል-ኑር (24):31
3 አል-ኑር (24):31

«ቀን ጥፋት የሰራ ሰው ተጸጽቶ ይመለስ ዘንድ አላህ እጁን ሌሊት ይዘረጋል፤ ሌሊት ጥፋት የሰራ ሰው ተጸጽቶ ይመለስ ዘንድም እጁን ቀን ይዘረጋል፤ (ይህም) ጸሐይ ከመጠለቂያዋ በኩል ተመልሳ እስከወጣችበት ጊዜ ድረስ ነው።»¹

በፈጸሙት ብዙና ከባድ ኃጢአቶች ተጸጽተው ወደርሱ የተመለሱ የሰንትና ሰንቱን ጸጸት አላህ ተቀብሏል።

● አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል፡-

قال الله تعالى: ﴿والذين لا يدعون مع الله إلهاً آخر ولا يقتلون النفس التي حرم الله إلا بالحق ولا يزنون ومن يفعل ذلك يلقى أثاماً يضاعف له العذاب يوم القيامة ويخلد فيه مهاناً إلا من تاب وآمن وعمل عملاً صالحاً فأولئك يبدل الله سيئاتهم حسنات وكان الله غفوراً رحيماً﴾.

«እነዚያም፣ ከአላህ ጋር ሌላን አምላክ የማይገዙት፤ ያችንም አላህ እርም ያደረጋትን ነፍስ ያለ ሕግ የማይገድሉት፤ የማያመነዙሩትም ናቸው፤ ይህንንም የሚሰራ ሰው ቅጣትን ያገኛል። በትንሣኤ ቀን ቅጣቱ ለርሱ ይደረጋል፤ በርሱም ውስጥ የተጥረደ ሽና ይኖራል። ተጸጽቶ የተመለሰና ያመነ፣ መልካምንም ሥራ የሠራ ሰው ብቻ ሲቀር፤ እነዚያም አላህ መጥፎ ሥራዎቻቸውን በመልካም ሥራዎች ይለውጣል፤ እላህም እጅግ መላሪ አላኝ ነው።»²

ፍጹምና እውነተኛ የሆነ ጸጸት (ተውበት አን-ነሱሕ) አምስት መሥፈርቶችን ያሟላ ነው፡-

አንደኛ- ለአላህ (ሱወ) ፍጹም መሆን ሲሆን ይህም ተጸጽቶ የሚመለሰውና ተውበት የሚያደርገው ለአላህ (ሱወ) ብሎ ምንዳውን ለማግኘትና ከቅጣቱ ለመዳን በማቀድ መጸጸት ማለት ነው።

1 ሙስሊም የዘገቡት
2 አል-ተርታን (25): 68-70

ሁለተኛ- በሠራው ጥፋትና በፈጸመው ኃጢአት በመጸጸት ባልሰራሁት ብሎ ባለፈው ድርጊቱ ማለን።

ሦስተኛ- ከኃጢአቱ ወዲያውኑ መወገድና ከነጭራሹ እርግፍ አድርጎ መተው። የተፈጸመው ጥፋት ከአላህ (ሱወ) መብት ጋር የተያያዘ፤ የተከለከለና ሐራም የሆነ ነገር ሠርቶ ከሆነ ወዲያውኑ ማቆም፤ ማድረግ የነበረበት ነገር ትቶ ከሆነም ወዲያውኑ ወደ ሥራው መሰማራት ነው። ጥፋቱ ከፍጡራን መብት ጋር የተያያዘ ከሆነም ራሱን ወዲያውኑ ከዚያ ነገር ነጻ ማድረግ ነው። ይህም ወይም የሚመለስ ነገር ከሆነ ለባለመብቱ በመመለስ ወይም ጥፋት የተሰራበትን ሰው ፍጹማዊ ይቅርታና ልባዊ ምሕረት በመጠየቅ ይሆናል።

አራተኛ- ወደፊት ወደቢያ ኃጢአት ጭራሽ ላለመመለስ ቁርጠኛና ጽኑ አቋም መውሰድ።

አምስተኛ- ተውበቱ ወይ በዕድሜው ፍጻሜ መድረስ ምክንያት ወይ ደግሞ ጸሐይ በስተምዕራብ በኩል ተመልሳ በመውጣቷ የተወቡት መቀበያ ጊዜው ያላለፈ መሆን። አላህ (ሱወ) እንዲህ ብሏል:-

﴿وليس التوبة للذين يعملون السيئات حتى إذا حضر أحدهم الموت قال إني تبت الآن﴾

«ጸጸትንም መቀበል ለነዚያ ኃጢአቶችን ለሚሠሩ፣ አንዳቸውንም ሞት በመጣበት ጊዜ እኔ እሁን ተጸጸትኩ ለሚሉ...አይደሉቸው...»¹

፳ ነቢዩም (ሰወወ) እንዲህ ብለዋል:-

«من باب قبل ان تطلع الشمس من مغربها تاب الله عليه»
رواه مسلم.

«ጸሐይ ከመጥለቂያ በኩል ተመልሳ ከመውጣቷ በፊት ከሠራው ኃጢአት ተጸጸቶ የተመለሰ ሰው አላህ ጸጸቱን ይቀበላል።»²

አላህ ሆይ! እውነተኛ የሆነ ልባዊ ተውበት አሳካልንና ከኛም ተቀበለን፤ አንተ ሰሚውና በጣም ዐዋቂው ነህና።

1 አል-ኒላእ (4):18

2 ሙስሊም የዘገቡት ሐዲሶ

ምዕራፍ 3

የቀብር ሥነ-ሥርዓት

- * የሞተ ሰው አስተጣጠብ ሕጎች
- * የአስተጣጠቡ ሁኔታ
- * የአገናኘቱ ሁኔታ
- * እንዴት እንደሚሰገድበት
- * የአቀባበሩ ሁኔታ

የሬሳ አስተጣጠብን የሚገዙ ሕጎች

ምሥጋና የዓለማት ጌታ ለሆነው አላህ ይድረስ። ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩንና እርሱ አንድና ሽሪክ የሌለው፣ የቀደምቶችና የመጨዎች ሁሉ አምላክ መሆኑን እመሰክራለሁ። የነቢዮች መደምደሚያና የፈራሂያን መሪ የሆኑት ሙሐመድ የርሱ አገልጋይና መልዕክተኛው መሆናቸውን እመሰክራለሁ። የአላህ ከአክብርት የተቀናጀ እዝነትና ሠላሙ ለርሳቸው፣ ለቤተሰባቸው ለባልደረቦቻቸውና እስከ ዓለም ፍጻሜ ድረስ በቅንነት ፈለጋቸውን ለተከተሉ ሁሉ ይሁን።

ከዚህ ቀጥሎ የማቀርባት፡- ይህች የሬሳ አስተጣጠብን፣ አገናኘትንና አቀባበሩን የምትመለከት አጭር ጽሑፍ ነች። ወደ ርዕሱ ከመግባታችን በፊት ቀጥሎ ያሉትን ነጥቦች እናስቀድማለን፡-

1. የሙስሊሙን ሬሳ ማጠብ፣ መገንዘና መቅበሩ ፈርድ አል-ክፋያ (የወል ግዴታ) ነው። ስለዚህም ግዴታውን የሚፈጽም ሰው ከአላህ (ሱወ) ምንጻና ሽልማቱን ለማግኘት ይህን ግዴታ ለመተግባር ቁርጥ ውሳኔ (ኒያ) በማድረግ መጀመር ይገባዋል። ሙስሊም ያልሆነ ከሐዲ (ካፊር) ሬሳ ግን ማጠቡም ሆነ መገንዘብ፣ በሙስሊሞች መካከል መቃብር መቅበሩም አይፈቀድም።
2. አጣቢው ለሟቹ ታማኝና ኃላፊነት የተጣለበት በመሆኑ በማጠቡም ሆነ በሌላው ማድረግ ያለበትን ማድረግ ግዴታ (ዋጅብ) ይሆንበታል።
3. አጣቢው ለሟቹ ታማኝና ኃላፊነት የተጣለበት በመሆኑ በሬሳው ላይ ያየውን ጥሩ ያልሆነ ነገር የመሸሽግ ግዴታ አለበት።
4. አጣቢው ሰው ለሟቹ ታማኝና አመኔታ የተጣለበት በመሆኑ በሚያጥብበት ጊዜ አስከሬኑን ለማገላበጥ፣ ውሃ ለመጨመርና ለመሳሰሉት ነገሮች ለማገዝ አስፈላጊ ከሆነ ሰው በስተቀር ማንም ሰው አጠገቡ እንዲገኝ ማድረግ አይገባውም።
5. አጣቢው ሰው ለሟች ታማኝና አመኔታ የተጣለበት በመሆኑ አስከሬኑን ለማጠብ ልብሱን ሲያወልቅለት፣ ሲያጥበውና በሁሉም ሁኔታ በጥንቃቄ፣ በርህራሄ፣ በቀስታና በከበሬታ መሰራት እንጂ ማንገላታትና ሀይልን የሚጠቀም መሆን የለበትም።

6. ሚች ሚስቱ ካልሆነች በስተቀር ወንድ የሴት ሬሳ አያጥብም። ሴትም እንደዚሁ ባልዋና ከሰባት ዓመት ያነሰ ልጅ ካልሆነ በስተቀር የወንድ አስከሬን አታጥብም። ሚቹ ከሰባት ዓመት በታች የሆነ ወንድ ከሆነ ሴትም ሆነ ወንድ ሬሳውን ማጠብ ይችላል።
7. አጣቢው አጥቦ ካበቃ በኋላ ለጀናባ በሚታጠበው ዓይነት ገላውን መታጠብ የተወደደ (ሙስተሐብ) ሲሆን ባይታጠብም ችግር የለውም።

ሬሳ እንዴት እንደሚታጠብ

ሬሳ ሲያጥቡ ዋጅቡ ሙሉ አካሉን እስኪጸዳ ድረስ በውሃ ማጠብ ነው። በላጩ ግን ቀጥሎ የተመለከተውን ማድረግ ነው፡-

1. ሬሳውን በሚያጥቡበት ሥፍራ ላይ ወደ እግሮቹ በኩል ትንሽ ያዘቀዘቀ አድርጎ ማኖር።
2. ልብሱን ከማውለቅ በፊት ሀፍረተ ገላው (ዐውረቱ) እንዳይታይ ከእምብርቱ እስከ ጉልበቱ መካከል ያለውን በሚሸፍን ጨርቅ መጠቅለል።
3. የሚቹን ልብስ በጥንቃቄ ማውለቅ።
4. አጣቢው በእጁ ላይ ጨርቅ በመጠቅለል የሚቹን ሀፍረተ ገላ ሳይገልጥ ባለበት እጁን አስገብቶ አጽድቶ ያጥብና በእጁ ላይ የጠቀለለውን ጨርቅ አውቆ መጣል።
5. ቁራጭ ጨርቅ በውሃ በማርጠብ የሚቹን ጥርሶችና የአፍንጫውን ቀዳዳዎች ማጽዳት።
6. የሚቹን ፊት፣ ሁለት እጆቹን እስከ ክርን ድረስ፣ ራሱን፣ ሁለት እግሮቹን እስከ ቁርጭምጭሚቶች ድረስ በቀኝ ጀምሮ ቀኙን ከግራው በማስቀደም ማጠብ።
7. ወደ ሚቹ አፍም ሆነ ወደ አፍንጫው ውኃ አያስገባም። በጨርቁ በማጽዳት ብቻ መወሰን።
8. ሙሉ ገላውን ሦስት ጊዜ ወይም አምስት ጊዜ ወይም ሰባት ጊዜ ወይም እንደ አስፈላጊነቱ ከዚህም በላይ በመጨመር ገላው እስኪጸዳና እስኪጠራ ድረስ ከግራ አካሉ በፊት በቀኝ በኩል በመጀመር ማጠብ።
9. የሚያጥብበትን ውሃ በቁርቁራ (ሲድር) መቀላቀሉ የበለጠ የሚያጠራ በመሆኑ ይመረጣል። ይህን ሲያደርግም ከቁርቁራ ጋር የተበረዘውን ውሃ

አረፋ እስኪወጣው ድረስ በእጅ ይመታና በአረፋው የሬሳውን ራስና ጸሙን በተቀረውም ሌላውን አካሉን ያጥብበታል።

10. በመጨረሻው ዙር እጥበት (ካፉር) (ጥሩ መጻዛ ያለው የታወቀ ተክል) መቀላቀሉ በላጭ ነው።
11. ሚቹ ጸጉር ካለው አጣቢው ያበጥረዋል፤ አይደመድመውም፤ ምንም አይቆርጥበትም።
12. ሚች ሴት ከሆነች የተጉነጉነ ጸጉር ይፈታል። ከታጠበ በኋላ ሦስት ቦታ ተጉነጉኖ ወደ ጀርባዋ ይለቀቃል።
13. ከሚቹ የአካል ክፍሎች የተለያዩ ካሉ ይታጠቡና ወደ አካሉ ይመለሳሉ።
14. የሚች አካል በእሳት ቃጠሉና በመሳሰሉት ነገሮች ሳቢያ የተበታተነ ሆኖ ለግጠብ የማይመች ከሆነ በብዙዎች ሊቃውንት አቋም መሠረት ተየሙም ይደረግለታል። ተየሙም የሚያደርግለት ሰው እጆቹን መሬት ላይ በማሳረፍ በሁለት መዳፎቹ የሚቹን ፊትና እጆች ያብሳል።

ሬሳ እንዴት እንደሚገነዝ

የመገነዝ ግዴታ (ዋጅቡ) የሬሳውን ገላ ሙሉ በሙሉ በሚሸፍን ጨርቅ መጠቅለል ነው። ይበልጥ የሚመረጠው ግን የሚከተለው ነው፡-

1. በሦስት ነጭ ጨርቆች አንዱን ከሌላው ላይ አድርጎ አስከሬኑን በላዩ-ላይ በማድረግ ከሚቹ የቀኝ ጉን በኩል ያለውን የጨርቁን ጫፍ ወደ ደረቱ ግጠፍና ከዚያም በግራ ጉን በኩል ያለውንም ወደ ደረቱ መጠቅለል ነው። ከዚያም ሁለተኛውን ጨርቅና ሦስተኛውንም ጨርቅ በዚህ ሁኔታ ተራ በተራ ወደ ደረቱ መጠቅለል ነው። ከዚያም የጨርቆቹን ጫፎች ከላይ በአናቱ ላይ ከታችም ከእግሮቹ ላይ ግሰር ነው።
2. የመገነዣ ጨርቆች በእጣን ይታጠቡና በተለይ ለዚህ የተዘጋጀ ሽቶ (ሐጎጥ) በየጨርቁ መካከል ይነሰነሳል።
3. ከሽቶው በአስከሬኑ ፊት በብብቶቹና በሱጁድ መውረጃ አካሎቹ ላይ ይነሰነሳል።
4. ከሽቶው በጥጥ ተደርጎ በዐይኖቹ ላይ በአፍንጫው ቀዳዳዎችና በከንፈሮቹ ላይ ይደረጋል።

5. ከሽቶው ጥቂት በጥጥ ተደርጎ በሁለት ጭኖቹ መካከል ይደረግና በጨርቅ ይታሰራል።
6. ሴት በአምስት ጨርቆች፡- ከወገብ በታች የሚለበስ ግልድም (እዛር)፣ ቀሚስና ሁለት ብትን የመጠቅለያ ጨርቆች ትከፈናለች። ወንድ በሚገነዘበት ዓይነት ብትገነዘም ችግር የለውም።
7. የመገነዣው ቋጠርዎች ሬሳው መቃብር ውስጥ ሲደረግ ይፈታሉ።

በሬሳ ላይ እንዴት እንደሚሰገድ

1. በሙሴም አስከሬን ላይ ትንሽም ይሁን ትልቅ፣ ወንድም ይሁን ሴት በሁሉም ላይ ይሰገዳል።
2. አራት ወር የሞላው ጽንሰ ሞቶ ከወጣ ለትልቅ ሰው የሚደረገው ሥነ ሥርዓት ሁሉ ይደረግለታል። ይታጠባል፣ ይገነዛል፣ ይሰገድበታል።
3. አራት ወር ከመሙላቱ በፊት ከሆነ ግን ነፍስ (ፍሕ) ስለማይነፋበት አይታጠብም፣ አይገነዘም። መደረግ ያለበት በሆነ ቦታ መቅበር ብቻ ነው።
4. ሶላቱ በሚሰገድበት ጊዜ ኢማሙ በወንዱ አስከሬን በራሱ አቅጣጫ በኩል ሴት ከሆነች ደግሞ በወገቧ አቅጣጫ በኩል ይቆምና ሰዎች ከኢማሙ ጀርባ ሆነው ይሰገዳሉ።
5. በሬሳ ላይ ሲሰገድ አራት ተክቢራ (አሷሁ አክበር) ይደረጋል። ከመጀመሪያው ተክቢራ በኋላ ከ (ተዐውዝ) (አውዙ ብልላህ...) እና ከ (በስመላ) (ብስምልላህ..) በኋላ ፋቲሐ ይነበባል። ከዚያም ሁለተኛ ተክቢራ ተደርጎ (አልሷሁምመ ሶልሊ..) የሚለው የአትተሕይዖቱ (ተሸህሁድ) ክፍል (..ወዐላ አል ኢብራሂመ እንነከ ሐሚዱን መጂድ) እስከሚለው ድረስ ያለው ይነበባል። ከዚያም ሰጋጁ ሦስተኛውን ተክቢራ ያደርግና ለሚቹ ዱዓእ (ጸሎት) ይደረግለታል። ይበልጥ የሚመረጠው ከነቢዩ (ሰዐወ) ከተላ ለፋት ጸሎቶች በአንደኛው ቢደረግ ነው። ያን ካላወቀ ግን በሚያውቀው ዓይነት ዱዓእ ያደርግለታል። ከአራተኛው ተክቢራ በኋላ ትንሽ ቆም ይልና በሰላምታ ሶላቱን ያበቃል። ከሰላምታ በፊት፡-

ربنا آتنا في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة وقنا عذاب النار فلا بأس بذلك

«ረብበና አትና ፊድዱንያ ሐሰነተን፣ ወፊል-አኸረቲ ሐሰነተን ወቕና ዐዛበን-ናር» ካለም ምንም የለበትም።

አስከሬን እንዴት እንደሚቀበር

1. ዋጅቡ (ግዴታው) የአስከሬኑ ፊት ወደ ችብላ ተደርጎ ከአውሬ በሚጠበቀው ጉድጓድ ውስጥ መቅበር ሲሆን መቃብሩ ይበልጥ ጥልቅ በሆነ ቁጥር ይበልጥ የተሻለ ይሆናል።
2. በላጩ መቃብሩ (ለሕድ) መሆኑ ነው። ይህም ጉድጓዱ ወደ ታች ከተቆፈረ በኋላ በችብላ አቅጣጫ ወደ ውስጥ ተፈልፍሎ የሚዘጋጀው መቃብር ነው።
3. መቃብሩ (ሸቆ) መሆንም ይችላል። ይህ ደግሞ የመሬት አፈር ረግረግ ያለና ያልጠበቀ ሆኖ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ መቃብሩን ወደታች ከቆፈሩ በኋላ በመሐሉ የራሳው መቅበሪያ ሌላ ጉድጓድ በመቆፈር የሚዘጋጀው መቃብር ነው።
4. አስከሬኑ መቃብሩ ውስጥ ፊቱን ወደ ችብላ በማዞር በቀኝ ጎኑ ይደረጋል።
5. ወተት ይፈስበትና አስከሬኑ ላይ አፈር እንዳይደረመስ መካከሉ በጭቃ ተመርጎ ይዘጋል።
6. ከዚያ በኋላ ጉድጓዱ ይደፈንና ከመሬት ወለል በላይ ከፍ እንዲል አይደረግም፤ በሰሚንቶም ሆነ በኖራ ወይም በሌላ አይገነባም።
7. በሦስት ወቅቶች አስከሬን መቅበር አይፈቀድም። ጧት ጸሐይ ስትወጣ በዓይን እይታ የጦር ዘንግ ያህል ከፍ እስክትል ድረስ፤ ቀን በቀትር ከአናት ላይ ስትሆንም ወደ ምዕራብ አለፍ እስክትል ድረስና ስትጠልቅም በዓይን ግምት የጦር ዘንግ ርቀት ያህል ሲቀራት እስክትጠልቅ ድረስ። የመጀመሪያውና የመጨረሻው የጊዜ መጠን ሩብ ሰዓት ያህል ሲሆን የሁለተኛው ጊዜ ደግሞ ሰዓት ደቂቃዎች ያህል ነው።
8. ካፈር በሙስሊሞች መካነ መቃብር አይቀበርም። አይታጠብም፤ አይገነዝም፤ አይሰግድበትም። የሚቀበረው አስከሬኑ ወደ አገሩ እስኪዛወር ድረስ የግንም ንብረት ባልሆነ ሥፍራ ነው።

ምሥጋና የዓለማት ጌታ ለሆነው አላህ ይድረስ። በአክብሮት የታጀበ የአላህ እዝነት፤ በረከቱና ሠላሙ ለነቢያችን ለሙሐመድ፤ ለቤተሰባቸውና ሰሓቦቻቸው ሁሉ ይሁን።

የአላህ ከጃይ ደሃው
ሙሐመድ አስጲሊሕ አል-ዑሠይሚን
ጻፈው

الطهارة والصلاة والجنائز

اللغة الأمهرية (أثيوبيا)

لفضيلة الشيخ
محمد بن صالح العثيمين

إصدار

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالمعذر وأم الحمام
تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد
ت: ٤٨٢٦٤٦٦ فاكس: ٤٨٢٧٤٨٩ ص.ب: ٣١٠٢١، الرياض: ١١٤٩٧